

NYTT REGJERINGSKVARTAL
HØRINGSUTTALELSER VED OFFENTLIG
ETTERSYN AV REGULERINGSPLAN
- OPPSUMMERING OG KOMMENTARER.

31. JANUAR 2017

NYTT REGJERINGSKVARTAL

HØRINGSUTTALELSER VED OFFENTLIG ETTERSYN AV
REGULERINGSPLAN - OPPSUMMERING OG KOMMENTARER.

31. JANUAR 2017

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	Innledning	7
2	Kommentarer til hovedtemaer	9
2.1	Y-blokken	9
2.1.1	Innspill	9
2.1.2	Kommentar	10
2.2	Sikkerhet, trafikk og logistikk	12
2.2.1	Innspill	12
2.2.2	Kommentar	13
2.3	Byliv	16
2.3.1	Innspill	16
2.3.2	Kommentar	16
2.4	Kollektivtrafikk i Akersgata	20
2.4.1	Innspill	20
2.4.2	Kommentar	20
3	Bemerkninger og kommentarer	21
3.1	Oppsummering	59
4	Anbefalt bearbeiding av forslaget	60
4.1	Anbefalte Endringer som følge av bemerkningene	60
4.2	Anbefalte endringer som følge av videreutvikling av prosjektet	60
5	Liste over innkomne bemerkninger	61

1 INNLEDNING

Reguleringsplanen skal avklare overordnede spørsmål knyttet til arealbruk, formål, høyder, byggevolum, offentlig gater og plasser. Plankartene og reguleringsbestemmelsene er det juridiske grunnlaget for den videre prosessen fram til ferdig detaljprosjekt og til Stortinget behandler saken om bevilgning til bygging av nytt regjeringskvartal. Reguleringsplanen legger rammene for plan- og designkonkurransen som igangsettes når planen er vedtatt våren 2017.

Planbeskrivelsen beskriver intensjonene i planen og gir en grundig beskrivelse av området og den bymessige sammenhengen området står i.

FØLGENDE OVERORDNEDE FØRINGER ER GITT GJENNOM REGULERINGSPLANEN:

Hovedatkomsten til det nye regjeringskvartalet er lagt til Akersgata. Bebyggelsen er konsentrert mellom Møllergata og Grubbegata, der området er delt inn i kvartaler. I tillegg kommer et nytt byggefelt (A) vest for Grubbegata og nord for H-blokken. Bygningsvolumet på felt A er tenkt å gi Johan Nygaardsvolds plass fornyet verdi som hovedatkomsten til regjeringskvartalet fra Akersgata, mens byrommet mellom den nye bygningen på A-feltet og Deichmanske bibliotek skal opparbeides som en ny bypark (Regjeringsparken) når rampene fra Ring 1 fjernes. Personalinngangene er lagt fra Grubbegata til hvert enkelt bygg.

Gangforbindelsen på bakkeplan gjennom H-blokken fra Akersgata til Møllergata opprettholdes, og i Grubbegata skal det etableres nord-syd forbindelse for gang- og sykkeltrafikk. Det skal etableres diagonalforbindelser igjennom Regjeringsparken. Akersgata og Møllergata skal ha toveis sykkeltrafikk, og forbindelsen øst-vest fra Apotekergata over Høyesteretts plass til Møllergata skal ha en slik standard at den kan inngå i Oslo kommunes sykkelveinett.

Åpenhet og byliv i regjeringskvartalet skapes gjennom naturlig og fri bevegelse for publikum og besøkende. Plassering av funksjoner med tilbud til publikum langs gangaksene vil bidra ytterligere til byliv.

Det er sikkerhetsmessig svært utfordrende å etablere allment tilgjengelige funksjoner i umiddelbar nærhet av, eller inne i bygninger med departementsfunksjoner. Generelt vil det derfor stilles krav til at bygningsdeler hvor publikum gis tilgang uten noen form for kontroll, plasseres uttrukket fra hovedbygg og uten departementsfunksjoner over.

Reguleringen åpner for at publikumsrettede virksomheter kan lokaliseres i først etasje, med god tilknytning til gaterommene, men etablering av slike funksjoner i bygg med departementsfunksjoner er avhengig av at sikkerhetsmessige forutsetninger kan ivaretas.

Reguleringen legger opp til at Grubbegata kan bli et levende «departementsstrøk» og en, for Oslo, ny gatetypologi. I Regjeringsparken legges det til rette for at det kan etableres bevertning/kafevirksomhet. Tradisjonelt byliv med butikker og servering vil

ellers skje i de tilliggende gatene Akersgata og særlig Møllergata der det meste av bebyggelsen bevares, og vil fortsatt kunne fylles med utadrettede bylivsfunksjoner.

Reguleringen legger opp til at bebyggelsen innenfor området skal ha variert volumoppbygging. De to øverste etasjene på H-blokken skal rives og erstattes med fire nye etasjer, og H-blokken skal være det høyeste bygget i området.

Bygningsmessige tiltak alene vil ikke gi tilstrekkelig sikkerhetsbeskyttelse, og reguleringen har derfor avklart nødvendig avstand fra gater og andre bygninger. Dette er gjort gjennom å senke Ring 1, trafikkregulering og erverv av enkelte bygninger som ikke skal benyttet til departementsfunksjoner. Transportløsningen i planområdet legger opp til å prioritere gang- og sykkeltrafikk. Gatene som stenges for biltrafikk ved det ytre perimeter vil holdes åpne for fotgjengere og syklister, samt kontrollert varetransport og nødtrafikk. Tilgangen for nødvendig transport til det nye regjeringskvartalet sikres gjennom to innkjøringsmuligheter fra Møllergata, en forbindelse fra Akersgata ved Trefoldighetskirken og under parken og en innenfor indre perimeter mellom H-blokken og G-blokken. Det skal ikke etableres bilparkering for ansatte i det nye regjeringskvartalet. Sikkerhetstiltakene er etablert slik at man ved utforming av selve bygningene skal ha størst mulig fleksibilitet.

Ring 1 gjennom planområdet består av to adskilte tunneler, Hammersborgtunnelen og Vaterlandstunnelen med et overbygget parti mellom. I reguleringsplanen reguleres en ny løsning for Ring 1, der traseen senkes, forlenges og overbygges med et nytt og forsterket overbygg. Rampen som forbinder Ring 1 med Akersgata fra øst fjernes og forbindelsen mellom Akersgata og Møllergata i Hospitalsgata fjernes. Forbindelsen fra Ring 1 til bydelen nord for regjeringskvartalet blir etter ombyggingen via Keyzers gate.

Det forlengede overbygget over tunnelen i øst mellom Møllergata og Maribosgate vil utgjøre en del av inngangen til regjeringskvartalet fra Torggata og vil dermed ha betydning for hvordan regjeringskvartalet forbindes med gatenettet i øst.

Reguleringsplanen er overordnet og holder derfor mange muligheter åpne for den videre prosessen knyttet til detaljeringen av byggeprosjektet gjennom plan- og designkonkurransen. Dette gjelder mange av de viktige temaene som er kommentert i høringen av reguleringsplanen som utfordringer knyttet til arkitekturambisjonen, ønske om et levende, åpent og tilgjengelig byområde med god kvalitet på offentlige rom, en park tilrettelagt for lek og egenorganisert aktivitet og funksjoner rettet mot publikum som kan bidra til et godt byliv i området og i byen rundt. Plan- og designkonkurransens hovedformål er å finne frem til løsningsforslag som skaper fleksible og effektive fysiske rammer for departementsfellesskapet, samtidig som området fremstår som godt tilpasset den bymessige konteksten.

2 KOMMENTARER TIL HOVEDTEMAER

Det har kommet inn 180 innspill til reguleringsplanforslaget som har vært ute til offentlig høring.

Høringsuttalelsene tar opp ulike forhold, men en del temaer går igjen:

- Av 180 mottatte bemerkninger angir til sammen 154 motstand mot riving av Y-blokken. Av disse er 123 tilnærmet likelydende, mens 18 forslag kommer fra masterstudenter på Bergen arkitekthøgskole, som også argumenterer for å beholde Y-blokken.
- Alle uttalelsene mot riving av Y-blokken sier samtidig at plan- og designkonkurransen må gjennomføres før vedtak av planen. Det samme mener også Oslo Arkitektforening, Norske Arkitekters Landsforbund og Rådet for Byarkitektur i Oslo.
- Flere stiller spørsmål om senkning av Ring 1 kan bety at sikkerhetskravene vil kunne tilfredstilles selv om Y-blokken blir stående.
- Plassering av 22.juli-senteret. Flere av høringsinstansene ønsker at senteret fortsatt skal ligge i Høyblokken der hvor terroren skjedde.
- Høyden på Høyblokken. Flere av høringsinstansene stiller spørsmål ved høyden på Høyblokken. Blant annet er Riksantikvaren, Fortidsminneforeningen og Selskapet for Oslo Byes vel negative til den foreslåtte høyden.
- Virkninger av perimetersikringen. Naboer og berørte i nærområdet er opptatt av hvilke konsekvenser perimetersikringen vil få for deres eiendommer knyttet til varelevering, renovasjon og vedlikehold.
- Oslo kommune, Statens vegvesen, Foreningen byfolk og Selskapet for Oslo byes vel mener at Akersgata bør gjenåpnes for kollektivtrafikk. De peker på at en permanent fjerning av 37-bussen vil redusere kollektivbetjeningen vesentlig og at alternative ruter gir langt dårligere løsninger.

De mest sentrale av disse temaene får egne omtaler i dette kapitlet i stedet for at de kommenteres under hver enkelt høringsinstans sine merknader.

2.1 Y-BLOKKEN

2.1.1 INNSPILL

Mange av høringsinstansene mener at Y-blokken må bevares. Hovedpunktene i tilbakemeldingen er at Y-blokken og H-blokken er viktige, nasjonale kulturminner med høy attraksjons- og besøksverdi. De inngår i en arkitektonisk helhet og danner sammen ett av hovedstadens viktigste byrom. Som et alternativ til riving foreslår Riksantikvaren å bygge Y-blokka om til en C-blokk. Riksantikvaren mener at man da får

beholdt det arkitektoniske samspillet med Høyblokka og bevart Picassos kunstverk i sin opprinnelige kontekst.

2.1.2 KOMMENTAR

BAKGRUNN

De arkitektoniske verneverdiene knyttet til Y-blokken er godt dokumentert gjennom Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementets landsverneplan om regjeringskvartalet og Victoria terrasse (juni 2010). Forslaget gikk ut på å bevare det bygningsmiljøet som utgjorde regjeringskvartalet, bygget ut i løpet av de siste 100 årene, gjennom å sikre bygningsmiljøets kvaliteter og enkeltobjektene arkitektur, materialbruk og detaljering.

Terrorangrepet 22. juli 2011 medførte at flere av bygningene i regjeringskvartalet fikk betydelige skader og verneforslaget ble stillet i bero.

Regjeringen Stoltenberg II besluttet i januar 2012 at departementene skal ligge samlet i og omkring dagens regjeringskvartal. I oktober 2012 startet arbeidet med konseptvalgsutredningen (KVU) for nytt regjeringskvartal. En viktig del av mandatet var at det skulle utredes en konsentrert løsning, hvor hovedtyngden av departementene skulle lokaliseres i det nåværende regjeringskvartalet med tilgrensende områder.

Konseptvalgsutredningen ble lagt fram 28. juni 2013. Denne anbefalte utbygging i tråd med konsept øst og at R5, R6, T5 og G1 avhendes. S-blokken, R4, Y-blokken og H-blokken ble anbefalt revet og erstattet av nybygg. G-blokken ble anbefalt videreført i sin nåværende form.

Kvalitetssikringen av konseptvalgsutredningen (KS1) forelå 17. februar 2014. KS1-rapporten anbefalte fortsatt konsept øst, men på et mer konsentrert område. Det pekes på at bevaring av Høyblokka og Y-blokka er mulig i dette alternativet, men at det vil redusere potensialet for en kompakt løsning og dermed for samlokalisering i regjeringskvartalet i et langsiktig perspektiv. Kvalitetssikrerne anbefalte at G-blokken, R5, R6 og T5 bevares, og at beslutning om bevaring eller riving av Høyblokka og Y-blokka tas i forbindelse med konseptvalget.

Av Kommunal- og moderniseringsdepartementets oppdragsbrev til Statsbygg i juni 2014 framkommer det at Høyblokken og den åpne plassen mot Akersgata skal bevares. Det tas sikte på å bevare den integrerte kunsten i Høyblokken. Det framkommer videre at regjeringen har konkludert med at Y-blokken, S-blokken og R4 rives, at det åpnes for tilbygg/utvidelser av Høyblokken og høyere bygg bak Høyblokken, og at de to store integrerte kunstverkene i Y-blokken skal tas vare på, og videre bruk avklares senere.

Det er blitt pekt på at det sitter departementsansatte i Y-blokken i dag og at dette ikke er forenlig med argumentet om at Y-blokken skal rives av sikkerhetsmessige årsaker. Ikke all statlig virksomhet er klassifisert som skjermingsverdig etter objektsikkerhetsforskriften. Virksomhetene som i dag er plassert i Y-blokka er i

hovedsak prosjektorganisasjoner til underliggende etater, og den begrensede departementsvirksomheten har vært av midlertidig karakter.

Det er en rekke sikkerhetsmessige utfordringer som ikke er mulig å løse tilfredsstillende i dagens departementslokaler. Når det planlegges et nytt regjeringskvartal er det en forutsetning at alle bygg som skal tas i bruk tilfredsstillende kravene til sikkerhetsnivå for departementsvirksomhet.

DELVIS BEVARING AV Y-BLOKKEN

Riksantikvaren mener at Y-blokken bør bevares, men har sekundært foreslått å bevare deler av Y-blokken gjennom å rive den delen som er bygget over Hospitalsgata og Ring 1 slik at det blir en «C-blokk.»

Forslaget til ombygging av Y-blokken er formulert slik;

«Dagens Y-blokk er oppgitt til å være 21 905 m². Det planlagte nybygget i felt A har et maksimumsareal oppgitt til 17 600 m². Selv om man river en av Y - blokkens fløyer vil, slik Riksantikvaren leser planene, gjenstående arealer ligge nær arealet for det planlagte felt A. En ny C-blokk vil således dekke det vesentligste av arealbehovet forutsatt dekket i denne delen av regjeringskvartalet»

Disse tallene bygger på totalarealet av Y-blokken, både under og over bakken. Y-blokken er totalt 22 267 m² BTA og av dette er 11 513 m² BTA over bakken. De første 2 etasjene i Y-blokken har i dag samme fotavtrykk som det Riksantikvaren foreslår for hele C-blokken. Arealet på disse etasjene er 1 626 m² BTA. Dette betyr at C-blokken vil bli på 1 626 m² x 5 = 8 130 m² BTA over bakken.

Arealet på A-feltet er på 17 600 m² BRA regulert.

I A-feltet er hovedatkomsten for publikum og besøkende planlagt. En publikumsresepsjon i Y-blokken vil beslaglegge ytterligere arealer over resepsjonen fordi det av sikkerhetsgrunner ikke skal ligge departementsfunksjoner over resepsjoner eller publikumstilgjengelige arealer. A-feltet er også trukket lenger mot øst enn slik Y-blokken ligger i dag. Dette vil legge bedre til rette for en eventuell framtidig åpning av Akersgata som kollektivtrasé. A-feltet gir bedre forbindelse mellom den nye parken og Johan Nygaardsvolds plass.

Det betyr at forslaget fra Riksantikvaren har ca. 11 000m² BTA mindre enn de reelle tallene. Deler vi dette på 23 m² pr. arbeidsplass tilsvarer det 478 arbeidsplasser.

OMBYGGING AV RING 1 OG BEVARING AV Y-BLOKKEN

Det er stilt spørsmål ved om Y-blokken kan stå når Ring 1 senkes og overbygningen forsterkes. Basert på de sikkerhetsmessige vurderingene som er utført av Forsvarsbygg frarådes det å legge bygninger med departementsfunksjoner over Ring 1, selv etter senkning og forsterking. Det stilles også krav til sideveis avstand fra Ring 1 til bebyggelse i RKV. Derfor er det lagt inn en byggegrense i reguleringsplanen for nybygget på felt A på 16 m fra veggen i Ring 1-kulverten. Ny tunnel for Ring 1 er

planlagt som støpt kulvert i åpen byggegrop, ikke som fjelltunnel. Det vil derfor innebære meget store tekniske utfordringer å bevare Y-blokken i en byggeperiode der Ring 1 skal senkes. Den åpne byggegropen vil ligge flere meter dypere enn der dagens Y-blokk er fundamentert. Dersom en slik arbeidsprosess idet hele tatt er teknisk gjennomførbar, vil det være svært kostbart og komplisert.

DEN INTEGRERTE KUNSTEN I Y-BLOKKEN

Regjeringen har bestemt at de to store integrerte kunstverkene i Y-blokken skal tas vare på. I forslag til reguleringsbestemmelser (§ 3.3.1) er det derfor stilt krav om at det ved søknad om riving av Y-blokken skal foreligge en teknisk plan som angir hvordan den integrerte kunsten skal behandles. Statsbygg har gjennomført en utredning med fokus på tre ulike temaområder tilknyttet kunsten på Y-blokken; en kunstfaglig del, en materialteknisk del og en del om statikk. I denne rapporten er det angitt hvordan kunsten kan demonteres for å kunne gjenbrukes i nytt regjeringskvartal. Konklusjonen er at kunsten kan tas ned og gjenbrukes når Y-blokken rives. Ny bruk og plassering blir tema i plan- og designkonkurransen.

FORHOLDET TIL EKSISTERENDE BYGG OG NY PARK

Flere av høringsinstansene mener at det er viktig å ta vare på Y-blokken fordi den er en del av et av hovedstadens viktigste byrom. Verdien av eksisterende byrom rundt Høyblokken og Y-blokken vurderes forskjellig. Etter Statsbyggs vurdering inngår ikke plasseringen av Y-blokken i en situasjon der attraksjonen ligger i byrommene. Y-blokkens forhold til Deichmanske og Trefoldighetskirken synes ikke avklart, og rommene foran byggene bak bidrar etter Statsbygg sitt syn ikke til god eksponering av disse. Når Y-blokken rives åpnes det for en større eksponering av Trefoldighetskirken og Deichmanske bibliotek. Rommet mellom Deichmanske og A-feltet utformes som en attraktiv bypark, som vil være tilgjengelig for allmennheten og for de som har sitt daglige arbeid i regjeringskvartalet. Det er mangel på denne typen byrom i området og Statsbygg mener at dette er et viktig ledd i å gjøre området åpent og inviterende.

2.2 SIKKERHET, TRAFIKK OG LOGISTIKK

2.2.1 INNSPILL

Mange av høringsinnspillene omfatter forhold knyttet til sikkerhet og avgrensning av det foreslåtte ytre perimeteret. Oslo kommune er skeptisk til omfanget av perimetersikringen, og mener sikkerhetsregimet slik det er planlagt kan gi uheldige konsekvenser for næringslivet og bylivet i området. De største næringslivsaktørene innenfor planområdet er også bekymret for tilgangen til vareleveranser, håndverkstjenester og tilgang for kunder og ansatte. Foreningen Byfolk støtter dette synet og er i tillegg opptatt av at sikkerhetstiltakene får en estetisk god utforming slik at kvartalet kan fremstå som et åpent, tilgjengelig og attraktivt for allmennheten.

2.2.2 KOMMENTAR

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har nedsatt en nasjonal ekspertgruppe som gir råd til departementet i sikkerhetsspørsmål. Gruppen er sammensatt av Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Politiets sikkerhetstjeneste, Politidirektoratet, Oslo politidistrikt og Forsvarsbygg. På bakgrunn av rådene fra ekspertgruppen legger Kommunal- og moderniseringsdepartementet føringer for sikkerheten.

Hovedføringer for nytt regjeringskvartal er:

- For å redusere mulighet for å gjøre skade med kjøretøybomber er det nødvendig å etablere tilstrekkelig avstand fra gater for allmenn biltrafikk til bebyggelse for departementsfunksjoner.
- Bygningsmessige tiltak alene vil ikke gi tilstrekkelig beskyttelse for det framtidige regjeringskvartalet.
- Det tillates ikke etablert allment tilgjengelige funksjoner i deler av bygg som har departementsfunksjoner. Bygningsdeler hvor publikum gis tilgang uten noen form for kontroll, må plasseres uttrukket fra hovedbygg og uten departementsfunksjoner over.

Av sikkerhetshensyn tillates ikke alminnelig biltrafikk inn i området. Reguleringsplanen angir soner for etablering av sikkerhetstiltak (perimetersikring) i gatene rundt regjeringskvartalet. Gatene innenfor dette ytre perimeteret blir stengt for allmenn biltrafikk. Det vil være atkomst for utrykningskjøretøy og kontrollerte kjøretøy for vareleveranse til eiendommene innenfor ytre perimeter. For kontrollerte kjøretøy er det foreslått innkjøring fra Møllergata nord og Teatergata. Slusene i Akersgata er foreslått dimensjonert for busstrafikk. Reguleringsplanen legger til rette for at Akersgata kan utformes slik at det kan gå kollektivtrafikk der. Sikkerhetsvurderinger må imidlertid ligge til grunn for om busstrafikk i Akersgata lar seg gjennomføre.

De forskjellige sperretrinn og sikkerhetstiltak har ulike krav til funksjon som gir føringer for utforming og plassbehov. Tre hovedtyper tiltak er nærmere beskrevet, type A, B og C. Det kan i tillegg til selve sperretrinnet være aktuelt å anlegge fartshindrende tiltak i gateløp som leder inn mot sperrene. Type A- og B-tiltak er sperretrinn med slusefunksjon. Slusefunksjon betyr at det er to separate rekker med sperre tiltak som kan åpnes/lukkes for å kontrollere og slippe et begrenset antall kjøretøy gjennom. Det vil være behov for kameraovervåkning og trolig behov for bemanning ved type A-tiltakene. Type C-tiltak er uten slusefunksjon, og hovedregelen for disse tiltakene er at det er fastmonterte installasjoner, terrengbearbeidelser mv. Det vil også plasseres sperretrinn som skal kunne åpnes i indre perimeter, for å slippe inn kortesjer med VIP-kjøretøy og for utrykningskjøretøy slik at disse kan komme helt inn til bygningene med regjeringsfunksjoner.

Utforming av et logistikksystem til regjeringskvartalet og til aktører i beltet mellom indre og ytre perimeter avhenger av forventet trafikkmengde, godsmengde og godstyper, samt av forventet tidsbruk ved kontroll ved passering av perimeterene.

Tidsbruk ved kontroll er igjen avhengig av ønsket sikkerhetsnivå, og både dette og trafikkvolum påvirker plassbehovet ved kontrollpunktet i ytre perimeter. Vare- og servicekjøretøy som i dag besøker planområdet er av alle størrelseskategorier fra semitrailer til små varebiler. Også sykkelbud og bud til fots besøker området, men disse antas ikke å ville bli omfattet av kontrolltiltak før ved passering inn i bygningene.

Stenging av gater ut fra sikkerhetshensyn vil redusere biltrafikken i størstedelen av planområdet. Munchs gate, Keyzers gate og Ring 1 får økt trafikk. Likeledes kan gater utenfor planområdet få noe økt trafikk, spesielt forbindelsen Thor Olsens gate-Rostedsgate.

HVORDAN KAN KONTROLLEN UTFØRES?

Innenfor ytre perimeter er det ca. 340 private virksomheter, hvorav 74% er kontorbedrifter, 10% butikker og 11% restauranter. Det er en større andel kontorbedrifter i vest enn i øst, og en større andel restauranter i øst.

Virksomheter i Folketeaterkvartalet ligger utenfor planområdet, men får varelevering fra gaten foran Youngstorget. Bilene kjører i dag gjennom planområdet, og vil derfor måtte kjøre gjennom et kontrollpunkt i Møllergata, for å komme ned til Youngstorget dersom de skal fortsette i samme trasé. Ett alternativ kan være gjenåpning av Calmeyersgate/Youngsgate og eventuelt å tillate toveis trafikk i Pløens gate. Dette kan være tilstrekkelig til at transport til disse adressene ikke må krysse ytre perimeter.

Oslo Kongressenter Folkets Hus har varelevering/renovasjon på alle fire sider av kvartalet, i tillegg til persontransport (ventende busser) og TV-produksjon (TV-semitrailere parkert i flere dager). Varelevering fra Møllergata kan komme i konflikt med trafikk fra kontrollpunktet.

I sum er det anslått at det vil være 90 kjøretøy som hver dag skal levere til, hente fra eller drive service hos private virksomheter innenfor planområdet. I tillegg kommer 97 kjøretøy som vil ha tilsvarende ærend i regjeringskvartalet. Totalt 187 kjøretøy pr dag.

Av daglig 187 kjøretøy antas 169 å skulle kjøre inn Møllergata gjennom kontrollpunktet der. Etter de beregninger som vanligvis gjøres for veianlegg vil en vei da bli dimensjonert for å slippe gjennom 13 kjøretøy pr time, og dette kan brukes som grunnlag for dimensjonert kapasitet i kontrollpunktet.

Basert på fordelingen av virksomheter og type virksomhet mellom øst og vest anslås det at 80 prosent av kjøretøyene som skal til private virksomheter, skal gjennom det østre punktet. I tillegg kommer samtlige biler som skal til regjeringskvartalet. Med utgangspunkt i 90 daglige kjøretøy som skal gjennom ytre perimeter til private virksomheter tilsvarer dette 72 kjøretøy hver virkedag gjennom østre kontrollpunkt. I tillegg kommer de 97 kjøretøyene som skal til regjeringskvartalet, til sammen 169 kjøretøy. I vest er det anslått at 18 kjøretøy skal passere inn daglig.

Som et utgangspunkt for vurdering av konsekvenser av kontrollregimet kjøretøyene skal gjennom ved passering ved ytre perimeter antas det at alle kjøretøy underkastes en standardisert anbefalt kontroll med en kjøretøyskanner med følgende tidsbruk:

- Tung lastebil, i gjennomsnitt 18 minutter
- Varebil, i gjennomsnitt 11 minutter

Det totale antallet kjøretøy, 187, fordeles på biltype proporsjonalt med antall oppgitt for kjøretøy med bestemmelsessted mellom indre og ytre perimeter.

I tillegg til tidene som fremkommer over, kommer tid til kontroller ut over standard, det vil si grundigere kontroll eller stikkprøver etter behov.

Samlet kontrolltid i vest vil være unnagjort på litt under fire timer. Fordelt over en arbeidsdag er det kapasitet i kontrollpunktet, kun vurdert på tid.

I øst tilsvarer samlet kontrolltid nesten 36 arbeidstimer. Det er derfor ikke mulig å ha kontrolløsningen i Møllergata.

Denne løsningen, som baseres på etablering av en kjøretøyskanner, vil ha behov for et areal som i utgangspunktet ikke passer inn i gatemiljø i byer, det kreves blant annet riggplass, takoverbygging mv. Skannerne kan også gi uønsket stråling til omgivelsene. Dette kan løses, men vil kreve ytterligere areal. Løsningen vil også føre til et vesentlig tydeligere sikkerhetspreg.

Statsbygg anbefaler derfor at kontrollen foretas et annet sted.

Ekstern kontroll kan organiseres på minst to forskjellige måter:

- Selve kontrollpunktet flyttes ut av sentrum til et sted hvor det kan tilbys større areal og kontrollkapasitet. Ferdig kontrollerte (og forseglede) kjøretøy kjører direkte til sentrum og regjeringskvartalet, og der kan det da for eksempel bare utføres kontroll av sjåførs ID og kjøretøyets nummerskilt. Også kjøretøy som skal til beltet mellom indre og ytre perimeter kan kontrolleres her, og vil da slippe ventetid i Møllergata.
- Det etableres et eksternt post- og varemottak hvor varer til regjeringskvartalet leveres og kontrolleres. Godkjente varer lastes på dedikerte biler som kjører (plombert) direkte til regjeringskvartalet.

Sistnevnte alternativ vil kunne medføre færrest kjøretøy til regjeringskvartalet. Det vil også være mulig å bruke spesielt miljøvennlige biler, for eksempel elektrisk lastebil.

Reguleringsplanen fastsetter områdene der de ytre perimetertiltakene kan plasseres, men selve gjennomføringen av et kontrollregime vil først bli aktuelt ved byggestart, tidligst i 2020. I tiden fram til dette skal implementeres vil Statsbygg fortsette dialogen med Oslo kommune og alle næringsdrivende i området som vil bli berørt av tiltakene. Endelig beslutning om hvilket kontrollregime som skal innføres må også koordineres med de tiltakene som blir gjennomført i regi av Bilfritt byliv prosjektet.

2.3 BYLIV

2.3.1 INNSPILL

Flere av høringsinstansene har uttrykt bekymring for konsekvensene for bylivet av et samlokalisert og konsentrert regjeringskvartal mellom Akersgata og Møllergata. Oslo kommune er skeptisk til at det ikke legges opp til utadrettet virksomhet i noe av bebyggelsen som skal inneholde departementsfunksjoner. Kommunen er også skeptisk til at det heller ikke er sikret et krav om utadrettet virksomhet i andre blokker – det er bare sikret som en mulighet. Dette kan føre til at området vil framstå som lukket og lite inkluderende for de som ikke jobber der. Det vil også gjøre området dødt ut over kontorenes normale åpningstid, og vil kunne føre til at området oppleves som utrygt. Andre høringsinstanser peker på at sikkerhetskravene som legges til grunn innenfor planområdet er avgjørende for den fremtidige gatebruken, og derigjennom hvilke virksomheter som kan videreføres og etableres i området i fremtiden. Sikkerhetstiltakene må ikke komme i veien for eksisterende drift og virksomhet og det må unngås at planforslaget fører til at store deler av tilstøtende og omkringliggende sentrumsområder legges øde.

2.3.2 KOMMENTAR

Det er viktig at ferdsel og opphold i Oslo sentrum oppleves som positivt og trygt. I utviklingen av planforslaget har spørsmålet om hva byliv er og hvilke faktorer som påvirker bylivet vært helt sentralt. Det har derfor vært gjennomført en egen utredning med tittelen «Byliv, byrom og ytre perimetersikringer».

Utforming av sikkerhetstiltak er helt sentralt for om regjeringskvartalet vil fremstå som åpent og inviterende. Det må foretas en avveining mellom krav til funksjonalitet som sikkerhetstiltak og integrering av tiltakene i utforming av gater, plasser og parker.

Tre hovedfaktorer blir trukket fram som sentrale for et attraktivt bylandskap:

- beskyttelse
- komfort
- opplevelsesverdier (attraksjonsverdier/herlighetsverdier)
(Byer for mennesker, Jan Gehl, 2010).

I rapporten om byliv, byrom og perimetersikring gjennomgås de sikkerhetskrav og føringer som foreligger for å kunne gjenoppbygge et trygt og funksjonelt nytt regjeringskvartal, og dette har vært en helt sentral premiss for reguleringsplanarbeidet.

Videre er generelle prinsipper for byliv gjennomgått og lagt til grunn for en analyse av regjeringskvartalet. Dette er så anvendt i arbeidet med utvikling av prinsipper, illustrasjoner og anbefalinger for utformingen av gater, byrom og parker.

SIKKERHET

Hovedføringen er at det er nødvendig å etablere tilstrekkelig avstand fra gater for allmenn biltrafikk til bebyggelse for regjeringskontorer for å redusere mulighet for å gjøre skade med kjøretøybomber. Bygningsmessige tiltak alene vil ikke gi tilstrekkelig beskyttelse for det framtidige regjeringskvartalet. Det konkluderes med at en ring av «bilfrie» gater omkring regjeringskvartalet gir tilstrekkelig avstand til bygningene og gjør at man unngår komplekse og dyre bygningsmessige tiltak. Det gir større fleksibilitet i utformingen av bebyggelsen og åpner for mulighet til å etablere et kompakt og samlokalisert regjerings-kvartal.

Statsbygg planlegger å gjennomføre opprusting av gatesnittet, gategulvet, beplantning og bymøblering ved sperretiltakene og gatene innenfor sperretrinnene. Det er utviklet idéer til hvordan dette kan gjøres, men dette er ikke ferdig utviklede konsepter. Dette er tema som vil bli ytterligere belyst i plan- og designkonkurransen, og gjenstand for videre detaljering i forprosjektet.

Ved en opprusting av bygulv og gatebildet vil sikkerhetstiltakene og sperretrinnene bli en så sammensmeltet del av by- og gaterommene og byveven som mulig.

BYLIV I DAG

I Møllergata og Akersgata er det mange ulike tilbud som servering, galleri, forretninger og kontor som bidrar til byliv. Youngstorget med Oslo kongressenter, Folketeateret og Kulturhuset er viktige institusjoner som trekker mange mennesker til området. Det er også mange serveringssteder på og i tilknytning til Youngstorget og det er utgangspunkt for kobling til Torggata i begge retninger. I umiddelbar nærhet til regjeringskvartalet ligger noen av Oslo sentrums mest intensivt brukte byområder; Grensen og Pilestredet, Stortorget, Karl Johans gate og Storgata. Deichmanske bibliotek nord for planområdet har en betydelig mengde besøkende. Biblioteket skal flytte til Bjørvika så snart nytt bygg står klart. Førsteetasjene i bygg med regjeringsfunksjoner disponeres i dag i all hovedsak til departementsfunksjoner.

BYLIV I NYTT REGJERINGSKVARTAL

Nytt regjeringskvartal blir kompakt og sentralt plassert i Oslo sentrum. Det ligger nær viktige bevegelsesakser øst – vest og nord – sør. God planlegging og utforming gir muligheter til å utvikle området til å bygge opp under et godt byliv.

I rapporten om «Byliv, byrom og ytre perimetersikringer» er analysen samlet om fem temaområder;

1. Sikkert, åpent og tilgjengelig
2. Attraksjoner og programmering
3. Gater, torg og plasser som sammenhengende byrom
4. Park, bynatur og biodiversitet – grønt og blått
5. Komfortkriterier

SIKKERT, ÅPENT OG TILGJENGELIG

Gjennom reguleringsplanen etableres en bebyggelsesstruktur som gir et sammenhengende og offentlig tilgjengelig område med mulighet til å etablere et gjenkjennbart og sammenhengende gategulv. I den videre planleggingen og prosjekteringen kan man dermed på en svært god måte ivareta kravene til universell utforming.

Reguleringsplanen legger opp til et nett av gang- og sykkelforbindelser som ivaretar både behovet for intern bevegelse og for gjennomgangstrafikk med sykkel som del av byens sykkelnett.

På bakgrunn av analyser av fotgjengerstrømmer for ansatte og besøkende til regjeringskvartalet, er det anbefalt å etablere hovedgangtraséer inn til hovedinngangen i felt A fra Akersgata sør og nord og med innganger for ansatte til hvert bygg fra Grubbegata. Hovedtraséen for østlig tilknytningen for ansatte er fra Youngstorget og Møllergata via Eva Kolstads gate inn til Einar Gerhardsens plass og Grubbegata. Hovedtraséene fra sør og vest går via Grensen og inn i Grubbegata og Akersgata fra sør.

Et viktig virkemiddel for å skape et trygt og tilgjengelig regjeringskvartal er bruk av belysning. Ved første rammesøknad for nybygg skal det lages en belysningsplan for offentlige rom som skal vise; allmenn gatebelysning, romlig belysning og effektbelysning.

ATTRAKSJONER OG PROGRAMMERING

Regjeringsparken nord i planområdet gir en betydelig forbedret øst-vest gangforbindelse. Det er naturlig å etablere opplevelsesverdier langs gangtraséene gjennom regjeringskvartalet som fører til at mennesker stopper opp. Programmering av opplevelsesverdier i uterom og bygg må derfor plasseres strategisk og logisk med tanke på bevegelsesstrømmene av gående og syklende.

GATER, TORG OG Plasser som sammenhengende byrom

I reguleringsplanen utvikles Akersgata som en representativ hovedstadsgate, Grubbegata etableres som regjeringskvartalets interne strøk, som et campus-område, med enhetlig gategulv, møblering og høy kvalitet på materialvalg. I Møllergata etableres overgang og kobling mellom regjeringskvartalet og Youngstorget og videre sør og øst i byen, samtidig som utformingen skal ivareta Møllergatas funksjon som en sentral og viktig nord-sørforbindelse i bystrukturen. Nye torg- og plassrom etableres nordover i Grubbegata, på Hammersborg torg, i Møllergatas utvidelse på terrassen ved Youngstorget og i Eva Kolstads gate, Hospitalsgata og på nytt lokk over Ring 1. Høyesteretts plass, Johan Nygaardsvolds plass og Einar Gerhardsens plass vil bestå og videreutvikles som representative plasser.

PARK, BYNATUR OG BIODIVERSITET – GRØNT OG BLÅTT

Det skal etableres et større, sammenhengende byrom med stort innslag av blå og grønne elementer, med oppholds muligheter, samt gode gang- og sykkelforbindelse mellom Akersgata og Torggata.

I reguleringsplanforslaget legges det i tillegg opp til å etablere lokale parkrom (lommeparker), hvor det kan være mulig å ta utendørs pauser i løpet av arbeidsdagen. Disse skal være offentlig tilgjengelige så besøkende kan benytte seg av dem. Det grønne preget i regjeringsparken skal videreføres i både gaterom, torg, plasser og lommeparker. Rommene skal få grønne og blå innslag i form av blomster, regnbed, mindre trær, busker og annen vegetasjon. Det er vesentlig at alle byrommene fungerer godt gjennom hele året, både vinter og sommer. Valg av løsninger med vegetasjonstyper, vannspeil, rennende vann, belysning, bymøblering, gategulv, osv. må legge dette til grunn.

Det er mangel på park og blå-grønne elementer i området i dag og etableringen av regjeringsparken vil derfor være et godt tiltak for bedret byliv i Oslo sentrum.

KOMFORTKRITERIER

Utvikling av attraktive uteoppholdsarealer for det nye regjeringskvartalet vil avhenge av at det legges til rette for et godt lokalklima. Vind, sol/skygge, temperatur og fuktighet vil være bestemmende for lokalklimaet, og nye og høye bygninger vil særlig kunne påvirke vind-, sol- og skyggeforholdene. Også den opplevde temperaturen vil gjennom endrede sol- og vindforhold bli påvirket. I tillegg kommer god luftkvalitet og fravær av støy som viktige komfortkriterier.

Reguleringsplanforslaget setter av de mest solrike områdene for uteopphold. I den videre prosjekteringen vil det bli lagt vekt på at bruken av parken planlegges slik at det oppnås størst mulig brukskvalitet for ulike grupper.

KOMMERSIELLE BYFUNKSJONER

Hele bygningsrekken i Møllergata fra nr. 5 til 25 blir regulert til forretning, kontor, offentlig/privat tjenesteyting (kultur), næringsbebyggelse (kontor, bevertning). Dette gir grunnlag for et stort spekter av funksjoner som vil bidra til byliv i Møllergata. Det samme kan også være mulig for R5 dersom bygget ikke lenger skal brukes til departementsformål. Kombinasjonen av et estetisk opprustet byområde med nye gater, plasser, park og nye departementsbygninger sammen med virksomhetene i de eldre byggene i Møllergata, vil gi et godt bykonsept for videre positiv utvikling av denne delen av Oslo sentrum. Derfor er disse bygningene med unntak av nr. 11, regulert til bevaring og vil få en viktig rolle i å bevare Møllergatas uttrykk og funksjon som en av de eldste gateløpene i Oslo.

2.4 KOLLEKTIVTRAFIKK I AKERSGATA

2.4.1 INNSPILL

Oslo kommune, Statens vegvesen, Foreningen byfolk og Selskapet for Oslo byes vel har alle tatt til orde for at Akersgata bør gjenåpnes for kollektivtrafikk. Det argumenteres med at en permanent fjerning av 37-bussen vil redusere kollektivbetjeningen vesentlig og at alternative ruter gir langt dårligere løsninger.

2.4.2 KOMMENTAR

Akersgata reguleres til gatetun med en bestemmelse om at det kan innpasses kjørebane for kollektivtrafikk og etableres holdeplasser.

Om 37-bussen kan kjøre gjennom Akersgata avhenger i første rekke av om R5 fortsatt skal ha departementsfunksjoner. I tillegg er det et spørsmål om det er mulig å etablere en perimeterløsning som alltid kan fungere hvert 5. minutt i begge retninger.

På bakgrunn av de sikkerhetsfaglige rådene vil det ikke være mulig å gjeninnføre 37-bussen i Akersgata så lenge R5 har dagens bruk. Det vil si at det ikke er mulig før alle departementsfunksjonene eventuelt har flyttet ut av R5, tidligst 2026-2027. I mellomtiden skal Ring 1 stenges for ombygging. Det vil gjøre det umulig å kjøre 37-bussen også i dagens trasé, sannsynligvis fra 2023. Ruter har i møter med Statsbygg og Statens vegvesen antydnet at de kan se på en løsning med at 37-bussen blir underlagt et eget regime for sikkerhet. Det er i tillegg svært vanskelig å finne en alternativ trasé som medfører at det nye regjeringskvartalet blir uten tilknytning til 37-bussens holdeplasser. Statsbygg anbefaler derfor å arbeide videre med denne utfordringen sammen med Oslo kommune, Ruter og Statens vegvesen i tiden fram til Ring 1 skal stenges.

3 BEMERKNINGER OG KOMMENTARER

BEMERKNING 1: OSLO KOMMUNE, BYSTYRET

Bystyret behandlet saken i møte 26.10.16 og fattet vedtak med følgende hovedinnhold:

- Bystyret støtter hovedgrepet der størstedelen av ny bebyggelse legges mellom Grubbegata og Møllergata og der åpenhet og tilgjengelighet er viktige førende premisser. Utbyggingen må gjennomføres med høy arkitektonisk og miljømessig kvalitet slik at den kan være et nasjonalt symbol.
- 22. juli-senteret må få en permanent plassering der det er i dag. Tilknytning til stedet der bombe bilen eksploderte er vesentlig.
- Det er vesentlig at planen er utarbeidet slik at den er anvendbar for saksbehandling av de enkelte byggesakene.
- Planforslaget har gode intensjoner og angir gode kvaliteter. Bebyggelse og utearealer må være i samsvar med kvalitetsprogrammet, og ordet «prinsippene» bør strykes i reguleringsbestemmelsenes § 3.1.
- Oslo kommune har ambisiøse klimamål, og ønsker å samarbeide med Staten for å få gode, bærekraftige løsninger i regjeringskvartalet. Det vises til kommunens overordnede mål for reduksjon av klimagassutslipp. Regjeringskvartalet bør være et forbildeprosjekt innenfor klima- og miljøvennlig byutvikling.
- Området ligger i en overgangssone mellom boligområder og forretningsentrum. Det er av stor betydning at regjeringskvartalet blir utformet slik at det blir en integrert del av byen.
- Hovedinngang i A-feltet fra Akersgata vil styrke gaten som en nasjonal akse. Ved påbygg vil H-blokken fortsatt være det høyeste bygget i området og vil opprettholde sin posisjon som et historisk viktig bygg med høy symbolsk og kulturhistorisk verdi. Bevaring av plassen med Lindealléen underbygger hovedgrepet.
- Det stilles spørsmål ved de foreslåtte etasjehøydene for de nye etasjene på H-blokken. Begrunnelsen for høydene (5,4 meter mot 4 meter ellers i planen) synes uklar.
- Området er presset arealmessig. Romprogrammet kan med fordel reduseres, evt. ved bruk av R5 og R6 til departementsformål, og ved å la UD forbli i Victoria terrasse. Bruk av R5/R6 må imidlertid ikke forhindre gjenåpning av Akersgata for 37-bussen.
- Det er positivt at det etableres offentlige torg og gatetun, og det forutsettes at disse forblir åpne og tilgjengelige for allmennheten. Utformingen er imidlertid ikke godt nok utredet eller sikret i bestemmelsene. Bestemmelsene må sikre tydelige skiller mellom gang/opphold og hovedsykkelveier.

- Den nye parken vil være en viktig forbindelse øst-vest, og vil bidra positivt med en betydelig økning i parkareal. Kommunen anmoder om at det etterstrebes å opprettholde intensjoner om en park som møter Akersgata i sin fulle bredde. I parken må det legges til rette for lek, arrangement og egenorganisert aktivitet.
- Kommunen er skeptisk til at det ikke legges opp til utadrettet virksomhet i bebyggelsen som skal inneholde departementsfunksjoner, og at det heller ikke er sikret i andre bygg. At det ikke sikres aktiviteter ut over kontorenes åpningstider, vil kunne føre til at området oppleves som lukket og utrygt.
- Kommunen er også skeptisk til omfanget av perimetersikringen for det nye regjeringskvartalet, da dette kan ha uheldige konsekvenser for næringslivet og bylivet. Tilgjengelighet innenfor perimetersikringen er også et tema som synes uavklart. De forutsetter at sikkerhetstiltakene ikke vil hindre nødvendig drift av eksisterende bebyggelse i Møllergata, og at bruken av Youngstorget kan fortsette som i dag. Kommunen ser det som svært vesentlig å opprettholde et variert og levende byliv. Sikkerhetstiltakene må integreres i den estetiske utformingen av bygninger og bymøbler. For øvrig er stengning av gater for alminnelig biltrafikk i tråd med kommunens eget prosjekt «Bilfritt byliv».
- Det er positivt at det ikke legges opp til bilparkering for ansatte, og at det etableres en høy andel sykkelparkering både for ansatte og besøkende. Interne gang- og sykkelforbindelser må få god kontakt med det eksterne gang- og sykkelveinettet.
- Busslinje 37 må tilbakeføres til Akersgata slik den gikk før terrorangrepet. En permanent fjerning av denne ruten vil redusere kollektivbetjeningen vesentlig. Planforslaget må i større grad tilrettelegge for at området kan ta trafikk også med en høyfrekvent busslinje.
- Konsekvensene for biltrafikk er ikke tilstrekkelig dokumentert. Dokumentasjonen må omfatte ikke bare de omkringliggende områdene, men hele Oslo sentrum. Kommunen savner en drøfting av Ring 1 sin fremtidige rolle. Det er ikke gitt at Ring 1 sin rolle skal videreføres etter 2025/2030. Det er meget uheldig at rampene fra Ring 1 til Akersgata fjernes. Det må også redegjøres for hvordan av- og påkjøring fra Ring 1 skal løses når rampene fjernes, og det må finnes gode alternativer for trafikkavviklingen og bylivet.
- Konsekvensene av broforbindelser mellom byggene er ikke tilstrekkelig innarbeidet og synliggjort i prosjektet. Broforbindelser bør unngås i sin helhet, både av hensyn til byliv og kulturminner. Det er ønskelig at ansatte skal benytte gatenettet mellom bygningene.
- Basarhallene under Møllergata mot Youngstorget er historisk viktige og bidrar til byliv. Hallene må ikke få driftsmessige begrensninger. Basarhallene anbefales regulert til bevaring.
- Mange av intensjonene om høy arkitektonisk og miljømessig kvalitet er illustrert i saken, men er ikke sikret i plankart og bestemmelser. Det er uheldig at

bevaringsverdige bygg bare sikres med fasadebevaring, uten bærekonstruksjoner og fundamenter. Det må sikres juridisk at den integrerte kunsten blir innpasset i konteksten av det samlede nye regjeringskvartalet.

- I anleggsperioden må området fremstå som trygt og tilgjengelig. Viktige forbindelser, herunder atkomsten til hovedbrannstasjonen, må ikke bli stengt. Det må også stilles krav til løsninger for fotgjengere, syklister og kollektivtrafikk i anleggsperioden.
- Bystyret har ikke grunnlag for å vurdere sikkerhetsaspektene i saken, og aksepterer derfor riving av Y-blokken. Kunstverkene i Y-blokken må gjenintegreres i det nye regjeringskvartalet.
- Bygningen som i dag huser Deichmanske bibliotek må inngå som en del av regjeringskvartalet. Det bør også vurderes å inkludere OBOS-kvartalet.
- Det må legges vekt på åpne og inkluderende byrom og god fremkommelighet for gående og syklende.

KOMMENTARER

- Reguleringsforslaget angir ikke plassering av 22. juli-senteret, fordi dette ikke var en del av Statsbygg sitt oppdrag. Slik reguleringsplanforslaget nå er utformet er flere plasseringer innenfor planområdet mulig. I plan- og designkonkurransen som gjennomføres våren 2017, vil konkurransedeltakerne bli bedt om å komme med forslag til idé for utforming og plassering av senteret.
- Det er vesentlig at reguleringsplanen skal være et godt grunnlag for behandling av byggesaker i neste omgang. Detaljerte utformingskrav vil imidlertid kunne gi for store bindinger, og Statsbygg vurderer det ikke som at en svært detaljert reguleringsplan vil gi de beste løsningene.
- Det er en forutsetning at høye miljøambisjoner skal ligge til grunn ved utvikling av området. Reguleringsplanen åpner ikke for bilparkeringsplasser for de ansatte i regjeringskvartalet, men et stort antall sykkelparkeringsplasser for ansatte og besøkende. Gatene rundt regjeringskvartalet stenges for offentlig trafikk med unntak av kontrollert varelevering og eventuelt busstrafikk. Dette vil være et viktig bidrag til å gjennomføre Oslo kommunes mål om Bilfritt byliv. Konsekvensutredningen har estimert at klimagassutslippene fra transport i driftsfasen reduseres med om lag 50 prosent sammenlignet med en mer spredt lokalisering, der det er god tilgang på bilparkering. Henvisningen i § 3.1 i reguleringsbestemmelsene til «prinsippene i kvalitetsprogram og miljøprogram» opprettholdes. Dette gjøres for å beholde nødvendig fleksibilitet for å kunne revidere miljøambisjonene underveis i lys av vurderinger av bl.a. kostnadseffektivitet, samfunnsøkonomiske virkninger, ny viten om virkninger av miljøbelastning, endrede klimaprojeksjoner og nye teknologiske løsninger.

- Planforslaget er utformet med sikte på at regjeringskvartalet i størst mulig grad skal utgjøre en integrert del av byen. Gangforbindelsen på bakkeplan gjennom H-blokken fra Akersgata til Møllergata opprettholdes, og i Grubbegata etableres nord-syd forbindelse for gang- og sykkeltrafikk. Det skal etableres diagonalforbindelser igjennom Regjeringsparken. Akersgata og Møllergata reguleres for toveis sykkeltrafikk, og forbindelsen øst-vest fra Apotekergata over Høyesteretts plass til Møllergata skal ha en slik standard at den kan inngå i Oslo kommunes sykkelveinett. Eksisterende gatenett opprettholdes med unntak av de endringer som er en konsekvens av senkningen av Ring 1. Se egen omtale av byliv i kapitel 2.3.
- I reguleringsplanen fastsettes byggehøyden for de ulike byggeområdene. Etasjehøydene i påbygget på H-blokken med et integrert teknisk takoppbygg vil bli fastlagt etter plan- og designkonkurransen er gjennomført.
- Avgrensningen av planområdet er tilpasset regjeringens valg av konsept øst. Etter dialog med Oslo kommune ble planområdet utvidet underveis i planprosessen for å legge til rette for å plassere perimetertiltak i tilstøtende gater. I henhold til oppdragsbrevet for planarbeidet skal det legges til rette for å samlokalisere alle departementene unntatt Forsvarsdepartementet. Gjennom arbeidet med rom- og funksjonsprogrammet er arealrammen for hver arbeidsplass utredet. Reguleringsplanforslaget legger til grunn at det kan bygges 23 m² pr arbeidsplass i nye bygg og at det totalt skal være plass til 5 700 ansatte i nye og gamle bygg fram til 2034.
- Bestemmelsene inneholder krav om at torg og gatetun skal utformes med prioritering av myke trafikanter og syklistere (§§ 8.3 og 8.4). Gjennom kvalitetsprogrammet angis det prinsipper for utforming og standard for kvaliteten av materialbruken i de ulike områdene. Den endelige utformingen av disse arealene blir nærmere avklart gjennom plan- og designkonkurransen og den videre prosjekteringen.
- Nedkjøring til regjeringskvartalets kjeller fra Akersgata er nødvendig for å gi en tilfredsstillende betjening av regjeringsfunksjonene. Det vil bli lagt vekt på å gi nedkjøringen foran parken en estetisk god utforming. Det er forutsatt at det skal kunne tilrettelegges for lek og aktiviteter i parken.
- Det er ønskelig med utadrettet virksomhet i deler av bebyggelsen for å sikre byliv i området. Dette er imidlertid avhengig av at sikkerhetskravene kan tilfredsstilles. Bestemmelsen om at publikumsrettede virksomheter tillates foreslås derfor opprettholdt, og ikke erstattet av et krav om slike virksomheter. Bestemmelsen stiller imidlertid krav om at det i hovedtyngden av bebyggelse mot Møllergata skal innpasses publikumsrettede virksomheter (§ 6.3).
- Sikkerhet er en premiss ved utforming av det nye regjeringskvartalet. Sikkerhetskravene kan ikke tilfredsstilles uten at de vil ha noen konsekvenser for virksomheter som har atkomster fra gater innenfor perimetersikringen. Byliv i

området sikres imidlertid først og fremst ved tilrettelegging for opphold innen området og for forbindelser for fotgjengere og syklistene gjennom området. At området stenges for allmenn biltrafikk anses ikke som negativt for bylivet. Se egen omtale av sikkerhet, trafikk og logistikk.

- Eksisterende virksomheter med atkomst fra gater innenfor sperretiltak vil bli sikret tilkomst for varelevering og nødvendig drift. Sikkerhetstiltakene vil bli utformet med sikte på enkel passering for fotgjengere og syklistene. Reguleringsplanens bestemmelser avklarer hvor perimetertiltakene fysisk kan plasseres, men et konkret regime for sikkerhetssjekk, perimetersikring og varelevering vil bli utredet videre i samarbeid med Oslo kommune og de berørte innenfor planområdet. Se egen omtale av sikkerhet, trafikk og logistikk.
- Interne gang- og sykkelveier utformes med sikte på at de skal ha god kontakt med det eksterne gang- og sykkelveinettet og enkel atkomst til holdeplasser.
- Reguleringsplanen legger til rette for en utforming av Akersgata som muliggjør at det kan kjøres toveis busstrafikk. Se egen omtale av kollektivtrafikk i Akersgata i punkt 2.4.
- Det er utarbeidet en egen trafikkanalyse i tilknytning til planforslaget. Denne viser at det bare blir små endringer i trafikkbelastningen i nærområdet. I det underliggende analyse materialet er det gjort rede for konsekvensen av flere enkelttiltak, deriblant stenging av rampene mellom Ring 1 og Akersgata. Analyseresultatene er kommunisert fortløpende med både Plan- og bygningssetaten og Bymiljøetaten. Det anses ikke rimelig at det i planarbeidet for regjeringsskvartalet skal utredes konsekvenser for biltrafikk i hele Oslo sentrum.
- Ring 1 har i dag en funksjon som omkjøringsveg for E18 Operatunnelen, og regional åre for busstrafikk, i tillegg til å ha en funksjon som lokal hovedsamleveg. Det er Statens vegvesen som vegeier som definerer Ring 1 sin rolle i den samlede hovedvegstrukturen i Oslo. Planforslaget forutsetter derfor at Ring 1's rolle skal være den samme også i framtiden. For regjeringsskvartalet er det viktig at denne funksjonen kan opprettholdes samtidig som det oppnås tilstrekkelig sikkerhet for nye departementslokaler.
- En teknisk detaljplan for ombygging av Hammersborgtunnelen langs Ring 1 er under utarbeidelse. Arbeidet omfatter også løsninger for nødvendige trafikkomlegginger for alle trafikantgrupper i byggeperioden. Statens vegvesen, Oslo kommune og Statsbygg samarbeider om utarbeidelse av planen, og Statsbygg har i denne prosessen vært i kontakt med både Ruter og aktuelle etater i Oslo kommune.
- Enkle forbindelser mellom de ulike bygningene er vesentlig for en effektiv bruk av departementskontorene. For departementsfellesskapet er det derfor formålstjenlig å få belyst flere ulike alternativer for forbindelser mellom departementene. Det er derfor ikke ønskelig å begrense disse mulighetene i reguleringsbestemmelsene nå,

men få de nærmere belyst gjennom plan- og designkonkurransen.

Reguleringsbestemmelsene stiller krav om at det bare tillates én broforbindelse mellom hvert bygg, og gir videre begrensning på størrelsen på eventuelle broer (§ 6.2).

- Basarhallene mot Youngstorget omfattes ikke av planforslaget, som bare regulerer gategrunnen i Møllergata. Statsbygg foreslår i tillegg å endre planavgrensningen slik at bare gategrunnen reguleres og at eksisterende tårn med trappeløp til torget utgår fra planområdet.
- Hvordan den integrerte kunsten i Y-blokken kan tas vare på er omtalt under omtalen av Y-blokken i kapitel 2.
- Bestemmelsene (§10.3) stiller videre krav om at den integrerte kunsten i H-blokken skal bevares.
- Det er ikke ønskelig at reguleringsbestemmelsene gjør det vanskelig å gjennomføre nødvendige bygningsmessige endringer for å tilfredsstille sikkerhetskrav og krav til universell utforming. På samme måte synes det heller ikke å være nødvendig å stille krav om bevaring av bærekonstruksjoner og fundamenter. Det kan for eksempel bli nødvendig å forsterke fundamenter på eksisterende bygg i forbindelse med gjennomføring av prosjektet. Bestemmelsene stiller imidlertid et generelt krav om at alle tiltak på bygg med hensynssone for bevaring skal utformes i samråd med kulturminnemyndighetene.
- Reguleringsbestemmelsene (§3.3.1) stiller krav om at det ved første rammesøknad for riving skal sendes inn plan for anleggsperioden. Denne skal blant annet angi kjøreruter og størrelse på anleggstrafikk og sammenhengende ruter for fotgjengere og syklistene. Statsbygg foreslår en tilføyelse om at planen også skal vise tilgjengelighet for brann- og beredskapskjøretøy.
- Om begrunnelse for riving av Y-blokken og senking av Ring 1, se egen omtale av Y-blokken.
- Regjeringen har besluttet at Deichmanske bibliotek som eies av Oslo kommune, ikke skal være en del av nytt regjeringskvartal. OBOS-kvartalet på Hammersborg omfattes ikke av reguleringsplanområdet. Begrunnelsen er at eiendommene på disse områdene ikke er nødvendige for å gjennomføre byggingen av et nytt regjeringskvartal.

BEMERKNING 2: RÅDET FOR BYARKITEKTUR

- Rådet er positiv til planens hovedgrep der bebyggelsen i størst mulig grad samles i øst og gatene får tydelige, men ulike identiteter.
- Rådet er skeptisk til et nytt byggefelt (A), som de mener både vil gi en uheldig avgrensning av parken og vil sette Høyblokken inn i et rigid, fremmed byrom. Et større åpent byrom rundt Høyblokken vil bedre fremheve både de historiske

byggene og det modernistiske anlegget i syd. Rådet anbefaler at felt A fjernes til fordel for et større parkrom med lavere paviljongmessige byggehøyder. Tapte m² kan innpasses andre steder, eller fortrinnsvis kan antall m² pr. ansatt reduseres.

- Begrunnelsen for riving av Y-blokken synes betydelig svekket nå som Ring 1 skal senkes. Rådet etterlyser en redegjørelse for nødvendigheten av riving.
- Forslaget om etablering av broforbindelser mellom byggene er ikke utredet i KU/planbeskrivelsen. Rådet er kritisk til disse, og mener ansatte må kunne benytte byens gater, evt. sammen med underjordiske forbindelser, for kontakt mellom de ulike departementene.
- H-blokken bør være det høyeste bygget. Bygget kan påbygges, men påbygget virker for høyt og dominerende i forhold til opprinnelig bygg. 4 nye etasjer hver med 4 meters høyde vil gi bedre proporsjoner mellom nytt og opprinnelig bygg.
- For å sikre kvalitetskravene bør reguleringsbestemmelsene § 3.1 vise til kvalitetsprogrammet, ikke til *prinsippene* i programmet. De anbefaler videre noen formuleringer om miljøkrav, klimagassutslipp og fleksible sikkerhetsinstallasjoner som ønskes tatt inn i bestemmelsene.
- Vedtak av reguleringsplanen må skje etter at konkurransen er avholdt. Dette for å gi handlingsrom for å utforme en bedre løsning.
- Sikkerhetsaspektet med redusert mulig fremkommelighet for kjøretøysbomber styrer i for stor grad utviklingen. Begrensningene gjenspeiler ikke oppfordringen om «mer demokrati og mer åpenhet». Det er avgjørende at tiltakene enkelt kan reverseres for å tilpasse seg nye sikkerhetsutfordringer.

KOMMENTARER

- Bygningsvolumet på felt A er tenkt å gi Johan Nygaardsvolds plass fornyet verdi som hovedatkomst til regjeringskvartalet fra Akersgata, mens byrommet mellom den nye bygningen på A-feltet og Deichmanske bibliotek skal opparbeides som en ny bypark (Regjeringsparken) når rampene fra Ring 1 fjernes. Arealet pr. arbeidsplass er i løpet av prosessen med utarbeidelse av rom- og funksjonsprogram redusert fra 25m² til 23 m². Dette er basert på vurderinger av arbeidsplassenes funksjonalitet, planområdets tilgjengelige arealressurser og miljøhensyn.
- Senking av Ring 1 og muligheter for bebyggelse over veien er tatt opp i egen omtale av Y-blokken.
- Effektiv og sikker drift avhenger av enkle forbindelser mellom departementene. Det er ønskelig å ha muligheten til at forbindelsene både skal skje på bakkeplan, i underetasje og i en etasje høyere opp. Se for øvrig kommentar til bemerkning 1 Oslo kommune.

- Om juridisk binding av kvalitetsprogrammet, se kommentarer til bemerkning 1. Miljøprogrammet redegjør for intensjonene og miljømålene, og vil ligge til grunn for og utvikles videre gjennom detaljprosjekteringen.
- Rådet for byarkitektur ønsker at en arkitektkonkurranse skal kunne gi detaljerte føringer som kan legges til grunn for reguleringsplanen. Reguleringsplanen skal vedtas av departementet. Sammen med rom- og funksjonsprogrammet skal vedtatt plan ligge til grunn for plan- og designkonkurransen. Vinneren av plan- og designkonkurransen skal velges av en jury og det er derfor helt nødvendig at rammene for utviklingen av nytt regjeringskvartal er besluttet av planmyndigheten før plan- og designkonkurransen starter. Reguleringsforslaget er utformet med vekt på å fastsette de overordnede rammene for utvikling av området. Utforming av planen bygger på grundige vurderinger og volumstudier, og det ble også gjennomført et parallelloppdrag som belyste mulighetene, før arbeidet med reguleringen ble tatt opp.
- Kvartalet vil bli sikret åpenhet først og fremst ved en rekke fotgjenger- og sykkelforbindelser gjennom området. Dette anses viktigere for bylivet enn tilgjengelighet med bil. Se egen omtale av byliv.
- Sikkerhetskrav ligger som en premiss og er førende for den statlige reguleringsplanen. Kravene bygger på faglige råd fra statlige sikkerhetsmyndigheter, og plasseringen av sikringstiltakene i gatene gjøres juridisk bindende gjennom stadfestingen av reguleringsplanen.
- Perimetersikringene er ikke integrert i bebyggelsen, men består av tiltak innenfor bestemmelsesområdene for sikkerhetstiltak i gatene. Det er derfor enkelt å gjøre endringer dersom det skulle bli aktuelt med andre typer tiltak. Se egen omtale av sikkerhet, trafikk og logistikk

BEMERKNING 3: HAFSLUND NETT AS

- Informerer om generelle restriksjoner ved aktiviteter nær kabler for regionalnett/ sentralnett.
- Redegjør for elektriske anlegg i planområdet, vilkår for omlegging og for retningslinjer for etablering av nye anlegg.
- Ønsker kontakt i god tid før utbygging for avklaring av strømforsyning og planlegging av nye anlegg.

KOMMENTARER

- Bemerkningen tas til etterretning. Statsbygg har opprettet kontakt til Hafslund og dette vil bli videreført i forprosjektfasen.

BEMERKNING 4: SPORVEIEN

- Sporveien viser til at de har konstruksjoner innenfor planområdet. Dagens tunneler bør sikres i anleggsperioden. De ber om at reguleringsbestemmelsene gis en tilføyelse (§ 3.2) om at tiltak også må tilpasses Sporveiens eiendom, spesielt adkomster til tunnelbanens stasjon på Stortinget og tilknyttede fellesareal og fellestunnelsystem.
- De ønsker også en sikringssone (hensynssone) for T-baneanlegg, med tilhørende bestemmelse (§10.5) om at det ikke skal kunne gjennomføres tiltak som kan medføre fare på tunnelanlegget. Hensynssonen må strekke seg 10 meter fra utvendig tunnelprofil rundt tunnel, og alle tiltak i sonen skal godkjennes av Sporveien Oslo AS.
- For å utnytte kapasiteten i kollektivtrafikken bør det vurderes ny oppgang fra Stortinget stasjon inn mot regjeringskvartalet. Sporveien ønsker at Statsbygg er ansvarlig for prosjektering, bygging og finansiering av en slik integrert løsning.

KOMMENTARER

- T-banen berører bare i liten grad planområdet. Banen krysser i dag under Akersgata, Grubbegata og Møllergata helt i syd mot Grensen. Statsbygg foreslår å legge inn en generell bestemmelse om at tiltak over eller nær banen skal godkjennes av Sporveien.
- Stortinget T-banestasjon ligger i gangavstand fra alle områder i det nye regjeringskvartalet. Det anses ikke som aktuelt å etablere ny T-banestasjon som en integrert løsning i planene for nytt regjeringskvartal.

BEMERKNING 5: KORO

- Avsatt plass for et minnsted er godt egnet for formålet. Utformingen må ikke begrenses av et for snevert område. Tilliggende funksjoner må sikre ro og verdighet rundt minnstedet.
- Dersom det skal etableres et permanent informasjonsenter, bør det kunne etableres en forbindelse mellom senteret og minnstedet.

KOMMENTARER

- Lokalisering og utformingen av et minnsted har ikke vært tema i reguleringsprosessen, men det er regulert en mulighet for plassering i parken. Det er viktig at parken kan få ulike funksjoner for ulike grupper og at ikke ett formål dominerer arealbruken.
- Reguleringsforslaget angir ikke plassering av 22. juli-senteret, da dette ikke var en del av Statsbygg sitt oppdrag. Slik reguleringsplanforslaget nå er utformet er flere plasseringer innenfor planområdet mulig. I plan- og designkonkurransen som gjennomføres våren 2017 vil konkurransedeltakerne bli bedt om å komme med forslag til idé for utforming og plassering av senteret.

BEMERKNING 6: FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

- Området inneholder store mengder svartskifer. Dette er berggrunn som kan medføre en stor miljørisiko dersom den ikke håndteres riktig. Miljøprogrammet forutsetter at det skal utarbeides en massehåndteringsplan. Fylkesmannen mener denne også må inneholde en klar strategi for håndtering og deponering av forurensede masser.
- Krav om massehåndteringsplan og tiltaksplan for deponering av forurensede masser bør forankres i reguleringsbestemmelsene (§3.3.1).

KOMMENTARER

- Statsbygg foreslår at bestemmelsen gis en tilføyelse om en plan for håndtering av forurensede masser og deponering i forbindelse med plan for anleggsperioden.

BEMERKNING 7: STATENS VEGVESEN

- For å legge til rette for god kollektivdekning bør busslinje 37 tilbakeføres til Akersgata. Alternative ruter gir langt dårligere løsninger, og konsekvensene er ikke godt nok belyst.
- Stengning av rampene til Akersgata er negativt for bussfremkommeligheten. Ring 1 har en viktig funksjon som fordelingsåre i sentrum. Etter gjennomføring av kommunens prosjekt Bilfritt sentrum, vil Ring 1 kunne få overført mye biltrafikk. Konsekvensene av stengningen av rampene og mulige alternative løsninger, må komme tydeligere frem.
- Viktige gang- og sykkelforbindelser, samt kollektivtrafikken, må opprettholdes mest mulig i anleggsperioden.

KOMMENTARER

- Reguleringsplanen legger til rette for en utforming av Akersgata som gjør det mulig å kjøre toveis busstrafikk. Se egen omtale av kollektivtrafikk i Akersgata.
- Nødvendig ombygging av Ring 1 for å oppnå tilfredsstillende sikkerhet for bebyggelsen i nytt regjeringskvartal medfører at forbindelsen fra Ring 1 til og fra Akersgata må fjernes. Trafikkanalysen dokumenterer konsekvensene av dette gjennom modellkjøringer og omtaler virkningene dette har for tilgrensende vegnett. Som en del av planarbeidet har det vært utført en mulighetsstudie for Ring 1 hvor ulike løsninger for alternative tilknytninger har blitt vurdert. Konklusjonen fra dette arbeidet er at det ikke finnes mulige løsninger for nye tilknytninger innenfor planområdet som tilfredsstiller sikkerhetskravene.
- Parallelt med ombygging av Ring 1 og perimetersikring av regjeringskvartalet, vil prosjektet Bilfritt byliv kunne medføre endringer i gatebruk innenfor Ring 1, noe som igjen kan påvirke de ulike forbindelsene til og fra Ring 1. I lys av dette kan det være behov for å gjennomgå gatebruken i området på begge sider av Ring 1. Siden dette i første rekke omhandler disponering av kommunalt vegnett, bør dette

arbeidet gjennomføres av Oslo kommune. Statsbygg vi imidlertid kunne bistå med nødvendige vurderinger i forhold til perimetersikring og problemstillinger relatert til dette.

- Bestemmelsene stiller krav om at det ved første rammesøknad for riving skal sendes en plan for anleggsperioden. Denne skal blant annet vise sammenhengende traséer for fotgjengere og syklistene (§ 3.3.1)

BEMERKNING 8: RIKSANTIKVAREN

- Redegjør for regjeringskvartalets symbolverdi og verneverdier knyttet til arkitektur og kunst.
- Høyblokken og Y-blokken er blant de fremste representantene for modernismens arkitektur i Norge, og byggene må ses i sammenheng. Forslaget til reguleringsplan har store konsekvenser for kulturminner både som enkeltobjekter og med hensyn til opplevelsen av området som et historisk sted.
- Y-blokken må bevares. Ny posisjon for Ring 1 endrer mulighetene for sikring og bruk av bygningen. En riving av Y-blokken vil i vesentlig grad svekke den arkitektoniske komposisjonen som Høyblokken og Y-blokken utgjør. En riving vil fjerne et av våre viktigste kunstverk i det offentlige rom, og det er ikke utredet om en slik prosess kan gjennomføres uten å skade Picassos kunstverk.
- Som et alternativ til riving foreslår Riksantikvaren å bygge Y-blokken om til en C-blokk. Da får man beholdt det arkitektoniske samspillet med Høyblokken og bevart Picassos kunstverk i sin opprinnelige kontekst. Riksantikvaren har sammenlignet arealet i en gjenstående C-blokk med planlagt nybygg i felt A, og kommet til at det ikke er stort avvik mellom arealene.
- Det er viktig at Høyblokken fremstår som det høyeste bygget i området. Høyblokken kan gis et moderat påbygg, men dette bør være lavere enn hva som er foreslått. Riksantikvaren mener det er positivt at Statsministerens kontor flytter tilbake til Høyblokken.
- Planforslaget viser at arealbehovet er for stort for tomten. Utredningen vektlegger i for stor grad positive konsekvenser i forhold til negative. Riksantikvaren savner en vurdering av hvordan den høye utnyttelsen får konsekvenser for Youngstorget.
- Riksantikvaren savner også en vurdering av hvordan sikkerhetsplaner kan få konsekvenser for byliv og bruk av historiske bygg. Det er ikke rom for å skape ny og spennende arkitektur. Det er heller ikke rom nok til å skape et godt samspill mellom nye og gamle bygninger. Et regjeringskvartal er det viktigste stedet hvor Staten markerer sine holdninger til arkitektur. Ambisjonsnivået for et nytt regjeringskvartal bør derfor være høyt.
- Riksantikvaren vurderer planen som svak i forhold til vern av nasjonalt viktige kulturminner. Planen bør styrkes ved å sikre nasjonalt viktige kulturminner.

- Riksantikvaren peker på mulighetene for fortsatt bruk av Victoria terrasse for Utenriksdepartementet. Lokalene kan ombygges for å tilfredsstille departementets krav.
- Bestemmelsene som kan sikre bærekraft og et klimavennlig bygningsregnskap er ikke tilstrekkelig ambisiøse. Gjenbruk av Y-blokken og Høyblokken er i tråd med det grønne skiftet.

KOMMENTARER

- Om riving av Y-blokken og senking av Ring 1, se egen omtale av Y-blokken.
- Det planlegges for 4 nye etasjer over de opprinnelige etasjene i H-blokken. Høydebestemmelsen forutsetter en større etasjehøyde enn eksisterende etasjer og at det er rom for nødvendige tekniske rom på taket. Endelig utforming av tilbygget på H-blokken blir fastsatt etter plan- og designkonkurransen.
- Konsekvensene for kulturminnene innenfor planområdet er dokumentert i en egen utredning. Statsbygg oppfatter at innvendingene mot ivaretagelse av viktige kulturminner først og fremst gjelder Y-blokken og høyden på H-blokken. Det er besluttet at Y-blokken, S-blokken og R4 skal rives. Ved at Y-blokken rives åpnes det opp for en bedre eksponering av både Trefoldighetskirken og Deichmanske bibliotek. H-blokken får tilbake sin sentrale funksjon som kontor for statsministeren. Høyblokken blir midtpunktet på en formell ankomstplass fra Akersgata mellom G-blokken og et nytt bygg på felt A. Både G-blokken og Møllergata 19 skal bevares og videreføres med departementsfunksjoner.
- Byliv følger både av bruk og av muligheter for tilgjengelighet og opphold for fotgjengere og syklistene. Sikkerhetskravene begrenser muligheter for publikumsrettede virksomheter i alle bygg. Perimetersikringene hindrer allmenn biltrafikk inn i området, men fjerning av biltrafikk åpner opp for fotgjengere og syklistene. Det legges til rette for flere plassdannelser og et nett av gang- og sykkelforbindelser i området. Temaet er behandlet i en egen rapport knyttet til konsekvensutredningene. Se også egen omtale av byliv som tema i kapittel 2.
- Den etterfølgende plan- og designkonkurransen skal komme med forslag til god og spennende arkitektur innenfor de rammene som reguleringsplanen og rom- og funksjonsprogrammet fastlegger.

BEMERKNING 9: STATENS JERNBANETILSYN

Viser til at deres rolle først og fremst er å kommentere forhold til jernbaneloven, og har på det nåværende tidspunkt ingen kommentarer til reguleringsforslaget.

BEMERKNING 10: DEN NORSKE KIRKE, OSLO BISKOP

- Trefoldighetskirken må fortsatt kunne bruke kirken i forbindelse med gravferd, også når tilgjengeligheten med bil begrenses. Begravelsesbiler må kunne kjøre helt inn til kirken.

- Trefoldighetskirken må kunne realisere sine planer for kontorlokaler under bakkenivå, med tilgang fra nåværende gangvei på sydsiden av kirken.

KOMMENTARER

- Det kan tilrettelegges for at begravelsebiler kan kjøre opp til hovedinngangen som før.
- Reguleringsplanen gir ingen begrensninger som hindrer gjennomføring av Trefoldighetskirkens planer om utbygging under bakken på egen grunn.

BEMERKNING 11: KIRKELIG FELLESRÅD I OSLO, KIRKEVERGEN

- Planforslaget har mange positive sider, blant annet det nye parkområdet.
- De viser til sine planer for et tilbygg på sydsiden av kirken, og til møte med Statsbygg om dette.
- Det må sikres tilkomstmulighet med kistebil til Trefoldighetskirken i forbindelse med gravferd og tilgangsmulighet til nytt tilbygg fra gangvei på sydsiden.
- De støtter høringsuttalelse fra menighetsrådet i Sentrum og St. Hanshaugen sokn. De er skeptisk til det planlagte minnstedet i parken like syd for kirken, da dette ikke er en gunstig plassering som sørgested.
- Hovedinngangen til kirken fra Akersgata er lite tilgjengelig. De ønsker tilbake tidligere trappeløp fra gaten, og ber om at dette innarbeides i planene.

KOMMENTARER

- Om atkomst for begravelsebiler og tilgang til bygg i syd, se kommentar til bemerkning 10.
- Synspunktet om plassering av minnstedet tas til etterretning. Dette er imidlertid underlagt en egen prosess i regi av Kunst i offentlige rom (KORO) og Kulturdepartementet i samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Et trappeløp i Akersgata er ikke uproblematisk, men innspillet vil bli tatt med i det videre arbeidet med å detaljere utformingen av gateløpet forbi kirken.

BEMERKNING 12: MENIGHETSRADET, SENTRUM OG ST. HANSHAUGEN SOKN

Høringsuttalelsen oversendes i samråd med Kirkelig Fellestråd i Oslo.

I uttalelsen stilles flere spørsmål:

- Er etablering av en park og bedre eksponering av Trefoldighetskirken og Deichmanske bibliotek vurdert opp mot riving av Y-blokken?
- Hvordan kan planen sikre at utforming av tilliggende byrom kan skje i en prosess i samråd med kirken, sett i lys av kirkens manglende økonomi til vedlikehold og eksponering mot Akersgata?

- Hvilke permanente og midlertidige publikumsrettede aktiviteter anses som forenlige med de planlagte sikkerhetstiltakene ved kirken og mot regjeringsparken? Parkens rekreative karakter og nødvendige sikkerhetstiltak må ses i sammenheng med større folkemengder til arrangementer i kirken. Hvordan vil kirkens interesser bli ivaretatt?
- Menighetsrådet utreder alternativ bruk av Trefoldighetskirken. Kan kirken, evt. med et nytt tilbygg, være til midlertidig bruk for Statsbygg under byggeperioden?
- Hvordan kan kirkens interesser og synspunkter bli ivaretatt ved utforming av et kunstverk på minnestedet? Dersom ny konkurranse, vil reguleringsplanens føringer være endelige?

KOMMENTARER

- Riving av Y-blokken er en del av regjeringens beslutning og dermed en del av Statsbyggs oppdrag. Riving av Y-blokken og etablering av en park vil blant annet gi bedre eksponering av både Trefoldighetskirken og Deichmanske bibliotek, noe som er vurdert som positivt.
- Utforming av tilliggende byrom kan skje i samråd med kirken, selv om ikke kirken har ansvar for gjennomføring av parken.
- Regjeringsparken vil være allment tilgjengelig og kunne brukes til opphold og ulike aktiviteter. En eventuell etablering av et minnested antas ikke å ville gi begrensninger på Trefoldighetskirkens aktiviteter.
- Det anses ikke aktuelt for Statsbygg med midlertidig bruk av Trefoldighetskirken, evt. med et nytt tilbygg, under byggeperioden.
- Reguleringsplanen åpner for etablering av et minnested, men tar ikke stilling til utformingen. Etableringen av minnested er underlagt en egen prosess i regi av Kunst i offentlige rom (KORO) og Kulturdepartementet i samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

BEMERKNING 13: STIFTELSEN FALSTADSENTERET

- Mener forslaget ikke tillegger de konkrete sporene etter 22. juli noen vesentlig verdi.
Er overrasket over at saken ikke har referanser til 22. juli-senteret.
- Redegjør for betydningen av senteret med hensyn på formidling, pedagogisk virksomhet og historiefortelling, og mener at fjerning av sporene etter 22. juli og plassering av læringsarenaen annet sted innebærer å gi avkall på en av de viktigste inngangene til læring. Redegjør videre for forskning i tilknytning til dette og viser til tilsvarende minnesmerker andre steder i verden.
- 22. juli-senteret bør etableres permanent der det er i dag.

KOMMENTARER

Reguleringsforslaget angir ikke plassering av 22. juli-senteret, da dette ikke var en del av Statsbyggs oppdrag. Slik reguleringsplanforslaget nå er utformet er flere plasseringer innenfor planområdet mulig. I plan- og designkonkurransen som gjennomføres våren 2017 vil konkurransedeltakerne bli bedt om å komme med forslag til idé for utforming og plassering av senteret.

BEMERKNING 14: ARBEIDERNE UNDOMSFYLKING (AUF)

- Mener rivning av østre paviljong er et stort feilgrep, da det var her terrorangrepet startet og hovedrommet for 22. juli-senteret i dag ligger her. De er også overrasket over at delutredning for kulturminner heller ikke vurderer konsekvensene av riving av østre paviljong.
- Senteret ble etablert i nært samarbeid mellom KMD, støttegruppa og AUF. Senteret har stor betydning både for overlevende og etterlatte, og har hatt 70.000 besøkende det første året. Her er fysiske spor i veggene, og historien må fortelles og respekteres der terroren skjedde.

KOMMENTARER

- Reguleringsforslaget angir ikke plassering av 22. juli-senteret, da dette ikke var en del av Statsbyggs oppdrag. Slik reguleringsplanforslaget nå er utformet er flere plasseringer innenfor planområdet mulig. I plan- og designkonkurransen som gjennomføres våren 2017 vil konkurransedeltakerne bli bedt om å komme med forslag til idé for utforming og plassering av senteret.

BEMERKNING 15: OSLO ARKITEKTFORENING (OAF) OG NORSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND (NAL)

- Støtter Plan- og bygningsetatens uttalelse.
- Ved vedtaket om Konsept øst og foreliggende reguleringsforslag presenteres en ferdig løsning for kvartalets overordnede arkitektur, noe som anses som høyst besynderlig og uten sidestykke i norsk arkitekturhistorie. Premissene er gitt uten en helhetlig vurdering av konsekvensene. Resultatet er en dårlig kultur-, miljø – og ressursforvaltning, noe som vil sette Norge i forlegenhet internasjonalt.
- OAF/NAL anbefaler sterkt at planen utsettes til plan- og designkonkurransen er gjennomført. Konkurransen bør gi spillerom for å belyse overordnet arkitektur, herunder:
 - Tålegrense med hensyn til utnyttelse.
 - Utforming av bygningsvolumer og utvendige byrom.
 - Sammenheng med omkringliggende bystruktur/ byvev.
 - Forvaltning av eksisterende bygningsmasse og kulturminner.
 - Ivaretagelse av nødvendig sikring.
 - Langsiktig fleksibilitet.

- De anbefaler utarbeidelse av en områdeplan med krav om påfølgende detaljregulering.
- Hovedgrepet virker fornuftig med Høyblokken som sentralmotiv og en tettere struktur langs Grubbegata.
- OAF/NAL har en rekke innvendinger mot planen:
 - Utnyttelsen er for tett. De stiller spørsmål ved om arealet bør reduseres eller planområdet utvides. De stiller også spørsmål om det er riktig å flytte Utenriksdepartementet fra Victoria terrasse.
 - Det er uheldig at miljøregnskapet ikke tar med rivebelastning og anleggsfasen. Det er grunn til å anta at riving av Y-blokken gir langt mindre påkjenning på miljøet enn oppføring av et erstatningsbygg.
 - De mener Høyblokken bør være det høyeste bygget, men er spørrende til den foreslåtte økningen.
 - Den nye plassen foran Høyblokken er ikke kvalitativt bedre enn dagens plass. Riving av Y-blokken bidrar til å forringe viktige, eksisterende kvaliteter i uterommet.
 - Flere faginstanser og internasjonale kulturvernorganisasjoner har protestert mot riving av Y-blokken. Staten bør gå foran med et godt eksempel i sin forvaltning av viktige kulturminner. Nødvendigheten av riving bør dokumenteres dersom vedtak om riving skal opprettholdes. De stiller spørsmål ved hva senking av Ring 1 betyr for sikkerheten og mener dette bør utredes. Alternativt bør Y-blokken vurderes for annen bruk enn departementskontorer.
 - Forskning tyder på at det er riktig å bevare bygningsmasse knyttet til tragiske hendelser. Forslaget til nytt regjeringskvartal bør inkludere vurderinger av hva en verdig utvikling av kvartalet vil tilsi, inkludert et integrert 22. juli senter.
 - OAF/NAL har forståelse for behovet for sikkerhet, men stiller spørsmål ved utstrekningen av perimetersikringen. De oppfordrer til en nærmere diskusjon om nødvendigheten veid opp mot konsekvensene for byliv og næringsliv.

I fremtiden vil terror kunne ta nye former, og sikkerhet mot bilbomber er neppe et fullgodt svar på fremtidige terrortrusler.

De mener plan- og designkonkurransen trolig også vil gi svar på slike spørsmål, og anbefaler at vedtak av planen utsettes til det er innhentet eventuelle innspill fra fagmiljøene også hva gjelder sikring.
- Regjeringskvartalet er Statens viktigste byggeprosjekt kommende tiår. Det foreliggende forslaget er ikke overbevisende og det er et stort potensial for forbedring.

KOMMENTARER

Oslo arkitektforening og Norske arkitekters landsforbund er kritiske til den prosessen som er gjennomført for å komme fram til det foreliggende reguleringsplanforslaget. Statsbygg vil derfor kommentere dette spesielt;

Regjeringen Stoltenberg II besluttet i januar 2012 at regjeringskvartalet skulle gjenoppbygges etter ødeleggelsene 22. juli 2011, at departementene skulle samles i og omkring dagens regjeringskvartal og at det skulle utarbeides en statlig reguleringsplan som grunnlag for utviklingen. Etter denne beslutningen ble det gjennomført en konseptvalgutredning (KVU) og en kvalitetssikringsrapport (KS1). På oppdrag fra det tidligere Fornyings- og administrasjons og kirkedepartementet (FAD) utarbeidet Opak, Metier og LPO en konseptvalgutredning (KVU) av departementenes behov for en langsiktig løsning for kontorlokaler som tilfredsstillende nødvendige krav til sikkerhet og funksjonalitet som understøtter deres arbeid. Utredningen ble levert 27. juni 2013. Konsept Øst, området mellom Akersgata og Møllergata og nord til Hammersborg, ble anbefalt som utbyggingsområde. Konseptvalgutredningen ble kvalitetssikret i henhold til Finansdepartementets regime for kvalitetssikring av store statlige investeringer (KS1) av Dovre Group og Transportøkonomisk institutt. Utredningen ble levert 17. februar 2014. Konsept Øst med vekt på konsentrasjon innenfor det området som staten eier i regjeringskvartalet ble anbefalt.

På denne bakgrunnen fattet regjeringen sin beslutning i mai 2014 om prinsippene for utviklingen av et nytt regjeringskvartal. Statsbygg fikk i oppdrag å gjennomføre arbeidet med en statlig reguleringsplan i henhold til plan- og bygningsloven § 6-4. Siden planen var vurdert til å ha vesentlig virkning på miljø og samfunn, ble det også utarbeidet en konsekvensutredning som har vært ute til høring sammen med planbeskrivelsen og plankart og bestemmelser.

Regjeringen besluttet også at det i tillegg til den lovpålagte planprosessen skulle gjennomføres en idéfase for å sikre et godt tilfang av idéer som grunnlag for utvikling av en byformløsning. Seks arkitektgrupper deltok i et parallelloppdrag våren 2015 for å komme med forslag til hvordan området kunne utvikles. Dette var team fra Norge, Sverige, Danmark og Nederland. Gjennom parallelloppdragene ble blant annet ulike tettheter og ulik grad av bevaring belyst. Idéfasen ble benyttet til debatt og muligheter for innspill og synspunkter. Parallelloppdragene ble vurdert av en evalueringskomité, og det ble også avgitt uttalelser fra Oslo kommune, Riksantikvaren og Statens vegvesen. Alle de innkomne forslagene ble stilt ut i paviljongen i H-blokken fra 12. april 2015 til 10. mai 2015. Etter en bred gjennomgang av parallelloppdragene, evalueringskomiteens rapport og på grunnlag av faglige utredninger ble det utført en rekke mulighetsstudier for utbyggingsalternativer våren 2015.

På denne bakgrunnen ble det til slutt utarbeidet et forslag til byformløsning som grunnlag for reguleringsplanen. Denne ble presentert på en utstilling i H-blokken i oktober 2015. Den videre detaljeringen av regjeringskvartalet vil nå bli belyst gjennom en begrenset plan- og designkonkurranse med sju tverrfaglige team og en jury skal

bedømme de innkomne forslagene. Vinneren blir tildelt det videre prosjekteringsoppdraget.

- Om plan- og designkonkurranse før plan, se kommentar til bemerkning 2.
- Planen er etter Statsbyggs syn utformet tilstrekkelig detaljert til at den skal kunne gi et godt grunnlag for behandling av byggemeldinger.
- Ang. avgrensningen av planområdet, se kommentar under bemerkning 1.
- Ang. bemerkning knyttet til miljø, se kommentar under bemerkning 1.
- Det synes å være bred enighet om at H-blokken bør være det høyeste bygget, men det er ulike oppfatninger om hvilken påbygging bygget kan tåle. Det skal legges stor vekt på utforming av påbygget med utgangspunkt i det eksisterende monumentalbygget. Planen hjemler høydene for et påbygg, men det er gjennom plan- og designkonkurransen utformingen vil bli avklart.
- Bygningsvolumet på felt A er tenkt å gi Johan Nygaardsvolds plass fornyet verdi som hovedatkomst til regjeringskvartalet fra Akersgata, mens byrommet mellom den nye bygningen på A-feltet og Deichmanske bibliotek skal opparbeides som en ny bypark (Regjeringsparken) når rampene fra Ring 1 fjernes.
- Vedrørende riving av Y-blokken, se egen kommentar om Y-blokken.
- Det er sikkerhetsmessig svært utfordrende å etablere allment tilgjengelige funksjoner i umiddelbar nærhet av, eller inne i bygninger med departementsfunksjoner. Generelt vil det derfor stilles krav til at bygningsdeler hvor publikum gis tilgang uten noen form for kontroll, plasseres uttrukket fra hovedbygg og uten departementsfunksjoner over.
- Reguleringsforslaget angir ikke plassering av 22. juli-senteret, da dette ikke var en del av Statsbyggs oppdrag. Slik reguleringsplanforslaget nå er utformet er flere plasseringer innenfor planområdet mulig. I plan- og designkonkurransen som gjennomføres våren 2017 vil konkurransedeltakerne bli bedt om å komme med forslag til idé for utforming og plassering av senteret.
- Relevante trusler og tiltak for å beskytte departementsfunksjoner vurderes av nasjonale sikkerhetsmyndigheter. Dette er gradert informasjon som ikke kan gjøres tilgjengelig for den offentlige debatten om sikkerheten i regjeringskvartalet. Konsekvensene av sikringstiltakene er imidlertid ansett som svært viktig å belyse, og det er derfor utarbeidet en egen rapport om dette temaet som en del av konsekvensutredningen. Utforming av uterom og tilknytning til den omkringliggende byen vil bli en viktig del av plan- og designkonkurransen.

BEMERKNING 16: FORTIDSMINNEFORENINGEN

- Høyblokken og Y-blokken har nasjonal og internasjonal verneverdi som kulturminne i kraft av bygningenes unike arkitektoniske og kunstneriske kvaliteter, som en del av historien om fremveksten av det sosialdemokratiske Norge og som

åsted for terrorangrepet 22. juli 2011.

Bemerkningen redegjør nærmere for verneverdiene. Fortidsminneforeningen mener at regjeringens beslutning om riving av Y-blokken er helt uforståelig.

- Beslutningen om riving ble gjort for tidlig, i strid med råd fra alle relevante fagmiljøer og uten forutgående demokratisk prosess. Rivebeslutningen hindrer muligheten til å utarbeide alternative løsninger som omfatter bevaring.
- Konsekvensutredningen har alvorlige mangler og oppfyller ikke forutsetningen i planprogrammet. Problematiske sider ved riving av Y-blokken underslås.
- Bevaring av Pablo Picassos kunstverk var en betingelse da riving ble bestemt. Om dette er mulig og hvordan det skal gjøres er ikke utredet. Veggene med «Fiskerne» er 100 m² og veier ca. 100 tonn. Det er et vesentlig poeng ved bevaring av kunsten at den er offentlig tilgjengelig og eksponert i bybildet.
- Riving av Y-blokken og nybygg vil medføre et negativt klimaregnskap i et livsløpsperspektiv. Oppgradering av Y-blokken ville vært et utmerket eksempel på bærekraftig byutvikling.
- Påbygging av Høyblokken tvinges frem av økte høyder for omkringliggende bygg og vil endre den verneverdige bygningens karakter. Foreningen stiller seg kritisk til foreslåtte høyder i kvartalet, som igjen er en følge av krav om samlokalisering av departementene. Byggehøydene kan reduseres ved å benytte Y-blokkens eksisterende areal og UDs nåværende beliggenhet.
- De anbefaler på det sterkeste at Y-blokken, som Høyblokken, innlemmes i det videre planarbeidet. Bearbeiding av planforslaget etter offentlig høring kan innebære endrete forutsetninger. Dette understreker at beslutningen om riving av Y-blokken er tatt for tidlig og på et sviktende grunnlag.

KOMMENTARER

- Ulike regjeringer har tatt en rekke beslutninger i denne saken fra januar 2012. Statsbyggs oppdrag for planarbeidet er basert på disse beslutningene. Se kommentar under bemerkning 15.
- Konsekvensutredningen omhandler de kulturminnefaglige verneverdiene knyttet til Y-blokken, men tar ikke spørsmålet om riving opp til diskusjon. Dette var heller ikke en forutsetning i planprogrammet. Se egen kommentar om Y-blokken og den integrerte kunsten.
- Om høyden på H-blokken, se kommentar til bemerkning 15.
- Ang. avgrensningen av planområdet se kommentar under bemerkning 1.

BEMERKNING 17: SELSKAPET FOR OSLO BYES VEL

- Hovedinnvendingen mot forslaget er at det ikke er samsvar mellom regjeringens arealbehov og den disponible tomten.
- Y-blokken bør kunne rives for å gi plass til en ny park. Viktige kunstverk knyttet til Y-blokken må og skal bevares, men tekniske løsninger for dette er for dårlig utredet.
- Den foreslåtte påbyggingen på Høyblokken forrykker og ødelegger bygningens proporsjoner og reduserer bygningens verdi.
- Begrenset tilgjengelighet vil gjøre området til et dødt institusjonsområde, med liten eller ingen etablering av annen virksomhet. Akersgata bør kunne ta trafikk. Anbefalte sikkerhetskrav (40-100 meter) for bombemål bør kunne ivaretas dersom en følger minstekravet. Trafikkanalysen er for positiv med hensyn til mulighetene for begrensning av biltrafikk i sentrum i årene fremover.
- Youngstorget er en av nasjonens viktigste plasser. Fra denne vil Møllergata 19 fremstå som et «dukkehus» mot de nye bygningene bak. Denne bygningen må få en tydeligere silhuett, ved at bakenforliggende nye bygninger avtrappes.

KOMMENTARER

- Reguleringsplanen legger lagt til grunn at det skal være plass til 5 700 ansatte i nye og gamle bygg innenfor perioden fram til 2034, med en arealramme på 23 m² pr ansatt. Gjennom parallelloppdragene ble ulike volumer og ulike avgrensninger av byggeområdene utforsket. I byformforslaget er det vist en volumoppbygging med moderate høyder der Høyblokken fortsatt er høyest. Denne anbefalingen ligger til grunn for reguleringsplanforslaget.
- Om bevaring av kunsten på Y-blokken: Se egen omtale av Y-blokken.
- Om høyden på H-blokken: Se kommentar til bemerkning 15.
- Det er et mål å legge til rette for størst mulig tilgjengelighet i området, men sikkerhetskravene vanskeliggjør stor grad av innpassing av publikumsrettede funksjoner i bygg som skal benyttes til departementsformål. Tilgjengeligheten er først og fremst sikret ved gode gang- og sykkelforbindelser og uteoppholdsplasser med gode kvaliteter.
Begrensning av biltrafikk i sentrum er også et mål for Oslo kommune gjennom prosjektet «Bilfritt byliv.». Se egen omtale av byliv i punkt 2.3.
- Det er utført omfattende analyser av både nær- og fjernvirkningen av den nye bebyggelsen. Statsbygg mener at de foreslåtte høydene er akseptable i forhold til omgivelsene, inkludert Youngstorget.

BEMERKNING 18: FORENINGEN BYFOLK OSLO SENTRUM

- Foreningen organiserer gårdeiere, og gir sin uttalelse på vegne av gårdeiere i Oslo sentrum generelt og gårdeiere tilknyttet regjeringskvartalet spesielt.
- Det er viktig at planforslaget sikrer bærekraftige løsninger og god forutsigbarhet. Forslaget vil få store konsekvenser for berørte gårdeiere og leietakere innenfor planområdet, spesielt med hensyn til tilgjengelighet og atkomst, varelevering, søppelhåndtering mv. Dette er ikke tilstrekkelig redegjort for i forslaget.
- De ber om at området tilrettelegges som et åpent sentrumsområde, som er forenlig med eksisterende omkringliggende byområder og samordnet med Oslo kommunes arbeid med et bilfritt byliv.
- De har forståelse for behovet for sikkerhetstiltak, men mener disse må veies opp mot hensynet til å kunne opprettholde eksisterende virksomheter, handel, kultur og byliv. Det må redegjøres for hvordan tiltakene vil påvirke eksisterende næringsliv.
- De ber om at synlige fysiske sikkerhetstiltak gis funksjonelle funksjoner (benker, blomsterkasser mv) eller utformes som skjulte tiltak, slik at sikkerhetsbommer og andre avvisende sikkerhetstiltak unngås.
- Planområdet har en høy besøksfrekvens som følge av dagens næringsvirksomhet. Virksomhetene krever atkomst for nytte- og varetransport, og har et stort behov for biltilgjengelighet i Møllergata og i øst – vest-forbindelsene forbi Youngstorget. Stengninger vil både gå ut over eksisterende virksomheter og skape mertrafikk i bykjernen.
- Byfolk med gårdeierne ønsker å se på alternative løsninger sammen med Statsbygg, særlig med hensyn til trafikkavvikling i anleggsperioden. Det er viktig at Staten ikke bare prioriterer egen kontorvirksomhet, men også tar hensyn til andre virksomheter i bykjernen.
- Det er ikke lagt opp til nødvendig kollektivtrafikk gjennom området. Det er heller ikke tilstrekkelig redegjort for trafikkavviklingen i de gatene som opprettholdes som åpne kjøreveier.
- Reguleringsforslaget gir ikke tilstrekkelige løsninger for nyttetransport og varelevering hverken innenfor eller utenfor perimetersikringen. De ber om en nærmere redegjørelse for dette, og anmoder om å få delta i vurdering av løsninger.
- De viser til at anleggsperioden vil bli lang, og kan ha konsekvenser for eksisterende næringsliv. Det er viktig å gjenåpne for kollektivtrafikk i Akersgata og tilrettelegge for biltrafikk gjennom Møllergata, og dagens ramper mellom Ring 1 og Akersgata bør opprettholdes.
- anbefaler Oslo kommune om å sikre fremtidig utadrettet virksomhet i bygningen for Deichmanske bibliotek. Oppfordrer også Statsbygg om å sikre god dialog ved utflytting fra Kvadraturen.

- Gårdeierne er informert om at Statsbygg har ønsket utvidet innsyns- og befaringsrett for eiendommer innenfor sikkerhetssonen. Dette medfører innskrenket utleierett, hvilket ikke er akseptabelt.
- Byfolk ønsker samarbeid for å diskutere sikringstiltak, premisser for fremtidig transport og praktiske løsninger til gode for næringslivet og bylivet.

KOMMENTARER

- Plasseringen av perimetersikringstiltakene medfører at flere gårdeiere og leietakere vil bli berørt av forslaget. Konsekvensene er imidlertid først og fremst knyttet til tilgjengelighet med bil for ansatte og besøkende. Det er en forutsetning at atkomst for varelevering, søppelhåndtering og nødvendig drift skal kunne løses tilfredsstillende for de ulike virksomhetene. Temaet vil bli diskutert med alle berørte parter innenfor reguleringsområdet, og vil være gjenstand for videre utredninger av løsninger knyttet til disse spørsmålene. Se egen omtale av Byliv og egen omtale av sikkerhet, trafikk og logistikk.
- Begrensning av biltrafikk er i tråd med Oslo kommunes arbeid med et bilfritt byliv.
- Sikkerhetstiltakene vil bli utformet med sikte på best mulig innpassing i gatemiljøet. Tiltakene må imidlertid sikre at nødvendig vare- og beredskapstransport skal kunne passere uten at det oppstår køer i passeringpunktene, og dette tilsier at det ikke bare kan benyttes installasjoner som benker og blomsterkasser, som ikke lett kan fjernes eller senkes.
- I og med at stengning for alminnelig biltrafikk vil være i tråd med Oslo kommunes fremtidige løsninger for sentrumsområdet, antas ikke løsningen for regjeringskvartalet i seg selv å ville forårsake mer trafikk i sentrum.
- Hvordan hensynet til varelevering til andre virksomheter enn regjeringskontorene tenkes ivaretatt vil bli tema for videre utredninger. Det forutsettes at driften av de ulike virksomhetene skal kunne sikres tilfredsstillende.
- Planforslaget tar ikke stilling til fremtidige bussruter, men forslaget muliggjør opprettholdelse av bussruter både i Akersgata og på Ring 1.
- Det er en forutsetning at anleggsperioden skal kunne gjennomføres med minst mulig ulempe for gående og syklende og for eksisterende næringsliv. I reguleringsbestemmelsene er det foreslått å gjøre en tilføyelse med krav om at plan for anleggsperioden skal redegjøre for dette (§ 3.3.1). Det vil også så langt mulig bli lagt til rette for kollektivtrafikk, men det er imidlertid ikke opp til Statsbygg alene å fastsette kollektivruter og det er ikke hensiktsmessige å ha dette som et krav i reguleringsbestemmelsene.
- Innsyns- og befaringsrett for eiendommer innenfor sikkerhetssonen er ikke tema for reguleringen. Det er en forutsetning at staten erverver de eiendommene som det er behov for å ha mulighet for inspeksjon i.

BEMERKNING 19: ARKITEKTHØYSKOLEN I OSLO

- Den høye utnyttelsen vanskeliggjør en fleksibel integrering av nybygg i eksisterende bystruktur. Fortsatt bruk av R5, R6 og UD med nåværende plassering vil kunne lette presset på planområdet.
- Mener tilrettelegging for et aktivt og inkluderende byliv best kan skje med tydelige og historisk forankrede strukturer. Den foreslåtte regjeringsparken tilrettelegger ikke tilstrekkelig for dette. De mener planen bør åpne for etablering av et urbant plassrom mellom Deichmanske bibliotek og Y-blokken, der Arne Garborgs plass en gang lå.
- Planen bør i større grad ta i betraktning verdien ved gjenbruk av eksisterende bygninger, både i et klimaperspektiv og et historisk perspektiv. De etterlyser et mer presist energiregnskap der materialbruk og anleggsfase er tatt med.
- Planen bør i større grad åpne for videreutvikling av områdets historiske strukturer: Arne Garborgs plass, Hospitalsgata, Deichmans monumentaltrapp, Y-blokken mv.
- Y-blokken må bevares. Bygningen har særegne arkitektoniske kvaliteter og er en formidler av de historiske strukturene i området. De åpner imidlertid for en videreutvikling av Y-blokken, enten i form av et tilbygg eller ved delvis demontering av bygningsdeler (C-blokk). Vedlegger illustrasjoner.
- Fire nye etasjer på Høyblokken er for mye, og tilbygget bør begrenses til to etasjer.
- De anmoder om at reguleringsplanen ikke fastsettes før plan- og designkonkurransen er gjennomført. Konkurransen vil kunne gi viktige innspill til reguleringsplanen.

KOMMENTARER

- AHO deltok i parallelloppdragene med en studentgruppe våren 2015, og har gjennom denne prosessen fremmet sine synspunkter på den overordnede utformingen av et nytt regjeringskvartal.
- I oppdragsbrevet for den statlige reguleringsplanen er det forutsatt at alle departementene unntatt Forsvarsdepartementet skal samles i det nye regjeringskvartalet. Dette innebærer at UD skal flytte fra Victoria terrasse og at R6 ikke skal brukes til departementsformål i fortsettelsen.
- Temaet byliv er behandlet i et eget avsnitt i tilbakemeldingen på høringsuttalelsene. Siden det er besluttet at Y-blokken skal rives (se egen omtale) og Ring 1 skal senkes vil dette bli premissgivende for utformingen av området mellom A-feltet og Deichmanske bibliotek.
- Regjeringen har besluttet hvilke bygninger som skal bevares og hvilke som skal rives. I tillegg foreslår Statsbygg at H-blokken skal få fire nye etasjer på toppen som erstatning for de to påbygde som blir foreslått revet. H-blokken skal huse kontor for statsministeren og være det høyeste bygget i nytt regjeringskvartal. G-blokken

og Møllergata 19 skal bevares og brukes til departementsformål, mens Y-blokken, R4 og M17 rives.

- Det skal gjennomføres miljøregnskap for utbyggingen i samsvar med prinsippene i miljøprogrammet. Dette innebærer at det skal lages klimagassregnskap både for hele byggeprosjektet og for anleggsfasen.
- Reguleringsplanen skal sammen med rom- og funksjonsprogrammet vedtas før plan- og designkonkurransen starter og skal ligge til grunn for programmet til denne. Vinneren av plan- og designkonkurransen skal velges av en jury og Statsbygg skal inngå kontrakt med en prosjekteringsgruppe på grunnlag av juryens innstilling.

BEMERKNING 20: STØTTEAKSJON FOR Y-BLOKKEN

- Y-blokken må ses i kontekst med Høyblokken og i forbindelse med den internasjonale diskusjonen om monumentalitet i denne perioden. De redegjør for forbilder ved utforming av Y-blokken. Viksjø plasserte H-blokken og Y-blokken i et bevisst samspill med de eksisterende bygningsvolumene og plassrommene.
- Støtteaksjonen stiller spørsmål ved hvorfor Y-blokken skal rives og ikke kan være en ressurs og et potensial nå som fremtiden skal planlegges. Det var tidligere planer om å frede Y-blokken. Fredningsplanen ble forandret uten en ordentlig begrunnelse. Støtteaksjonen kan ikke se at angrepet 22. juli 2011 skulle endre premisene for fredning. Dersom begrunnelsen er sikkerhetskrav, kan disse ivaretas ved ombygging av veien. Støtteaksjonen finner ingen grunner for å rive Y-blokken, men mange grunner for bevaring.
- Y-blokken skaper tre levende, svært ulike byrom, med stort potensiale for videreutvikling. Byggets kvaliteter må videreføres.

KOMMENTARER

- Se egen omtale av Y-blokken.
- Verdien av eksisterende byrom rundt Høyblokken og Y-blokken vurderes forskjellig. Etter Statsbyggs oppfatning inngår ikke plasseringen av Y-blokken i en situasjon der attraksjonen ligger i byrommene. Y-blokkens forhold til Deichmanske og Trefoldighetskirken synes ikke avklart, og rommene foran de bakenforliggende byggene bidrar etter Statsbygg sitt syn ikke til god eksponering av disse.

BEMERKNING 21: STØTTEGRUPPEN 22. JULI

- Støttegruppen reagerer på at 22. juli-senteret ikke er nevnt i hverken i planbeskrivelsen eller i utredningen av kulturminner. De stiller spørsmålstegn ved hvorfor østre paviljong, der senteret ligger, anbefales revet.
- De viser til at senteret har stor betydning for overlevende og etterlatte, og har hatt 70 000 besøkende det første året. Østre paviljong er stedet der bomben sprang 22.

juli, og stedet har fysiske spor etter angrepet. Det er viktig å ta vare på historien, som må fortelles og respekteres der terroren skjedde.

KOMMENTARER

- Reguleringsforslaget angir ikke plassering av 22. juli-senteret, da dette ikke var en del av Statsbyggs oppdrag. Slik reguleringsplanforslaget nå er utformet er flere plasseringer innenfor planområdet mulig. I plan- og designkonkurransen som gjennomføres våren 2017 vil konkurransedeltakerne bli bedt om å komme med forslag til idé for utforming og plassering av senteret.

BEMERKNING 22: ICOMOS NORGE

- Regjeringskvartalet med Høyblokken og Y-blokken er ansett som Norges viktigste monumentalverk både med hensyn til arkitektur og kunst.
- Vedtaket om riving av Y-blokken er begrunnet med krav til sikkerhet. Dette mener ICOMOS er diskutabelt. Deler av bygget er i dag i fullt bruk til departementskontorer, og beslutningen om riving har utelukket en diskusjon om muligheter og bærekraftig bruk av Y-blokken.
- De viser til at et samlet fagmiljø mener Y-blokken må bevares, og ser ikke at det er relevante argumenter som kan forsvare riving. De ber regjeringen innstendig om å revurdere beslutningen om å rive Y-blokken.

KOMMENTARER

- Se egen kommentar om Y-blokken i punkt 2.1.

BEMERKNING 23: ICONIC NORWAY

- Iconic Norway er en reiselivsaktør som forsøker å treffe internasjonale arkitektur- og designinteresserte reisende. De viser til at Oslo har et unikt kunstverk, en gigant-Picasso, midt i byen.
- De oppfordrer til å utsette vedtak av reguleringsplanen til plan- og designkonkurransen er avholdt, for å opprettholde større handlings- og mulighetsrom for avklaringer. De ulike teamene må gis mulighet for reelle alternativer for helhetlige løsninger, inkludert mulig sikring og alternativ bruk og/eller transformasjon av Y-blokken.
- Det bør ligge tungtveiende argumenter til grunn for riving av Y-blokken. Nødvendigheten må dokumenteres bedre dersom vedtak om riving skal opprettholdes.

KOMMENTARER

- Om plan- og designkonkurransen før regulering, se kommentar til bemerkning 2.
- Om Y-blokken, se egen kommentar i punkt 2.1.

BEMERKNING 24: NORSK DESIGN- OG ARKITEKTURSENTER

- Vedtak av reguleringsplanen bør utsettes til plan- og designkonkurransen er avholdt. Dette for å opprettholde et større handlingsrom og sikre best mulig resultat. De tverrfaglige teamene bør få vise reelle alternativer for løsning, inklusiv en mulig sikring og alternativ bruk og/ eller transformasjon av Y-blokken.
- Det bør ligge tungtveiende argumenter til grunn for riving av Y-blokken. Y-blokken og Høyblokken er viktige historiske kulturminner og inngår i en helhet. Bygningene danner et av hovedstadens viktigste byrom.
- Riving innebærer en stor miljøbelastning og det er en dårligere løsning for miljøet å bygge nytt.
- Når det ikke foreligger overbevisende argumenter for riving, fremstår vedtaket om riving som basert på smak og ikke på kunnskap.

KOMMENTARER

- Om plan- og designkonkurranse før regulering, se kommentar til bemerkning 2.
- Om Y-blokken, se egen kommentar i punkt 2.1.

BEMERKNING 25: NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

Norsk Arbeidsmandsforbund eier Arbeidsmandsforbundets hus AS og Møllergata 3 AS i Grubbegata 6.

- Forbundet har hatt tilhold på adressen Grubbegata 4-6 (nå KFUM-bygget) i snart 100 år, både som bruker og utleier. De håper det er rom for justeringer av reguleringsplanen, slik at de kan videreføre sin virksomhet her.
- Viser til at reguleringsplanen legger opp til to alternative løsninger for felt B, der deres bygg ligger. I det ene alternativet (alternativ 2) kan bygget bestå. De legger dette til grunn.
- Statlig ekspropriering og riving vil både innebære omfattende kostnader for Staten og påføre forbundet store utfordringer da virksomhetene må reetableres andre steder i Oslo.
- Usikkerhet med hensyn til planvedtak og byggetrinn skaper uklarhet og uforutsigbarhet med hensyn til leieavtaler med mer, og forbundet ønsker at bygget kan bli stående som i alternativ 2. De håper også på en snarlig avklaring av hvilket alternativ som legges til grunn.
- Forbundet er innstilt på en dialog med hensyn på sikkerhetshensyn og bruk av byggets underetasje og parkeringsområder. De er også innstilt på å være imøtekommende når det gjelder eventuell tilpasning av fasade/ utseende slik at bygget kan innpasses i en helhet i kvartalet.

KOMMENTARER

- Planforslaget muliggjør to ulike løsninger for felt B, med henholdsvis riving eller opprettholdelse av KFUM-bygget. Det er nødvendig med flere avklaringer før det kan tas endelig stilling til om dette bygget må rives eller kan bli stående.
- Bygget har atkomst innenfor perimetersikringen slik at parkeringskjelleren ikke vil kunne bli benyttet til parkering for ansatte som i dag etter gjennomføring av planen.
- Statsbygg er innstilt på å videreføre dialogen med eierne og vil videreformidle beslutninger som har konsekvenser for videre bruk av bygget så snart de foreligger.

BEMERKNING 26: OSLO KONGRESSENTER FOLKETS HUS V/ ADV. FIRMAET HJORT

- Forslaget vil få meget store konsekvenser for Oslo Kongressenter Folkets Hus (OKFH). Konsekvensene er i liten grad omtalt i planforslaget.
- Redegjør for virksomhetene i bygningsmassen, med totalt ca. 500 kontorarbeidsplasser og kongressenter som totalt kan ta opptil 1400 personer. Det er også butikker i eiendommen. Garasjeanlegget har plass til 25 biler pluss sykler.
- Bygget står på Byantikvarens «gule liste». Det er de senere årene betydelig påkostet.
- Viser til at perimetersikringen vil gi begrenset tilgjengelighet. De stiller seg undrende til at konsekvenser for OKFH ikke er nevnt i planforslaget, til tross for byggets sterke historiske tradisjon og verneverdi. Det alvorligste er at byggets utadrettede virksomhet med høy besøksfrekvens synes oversett eller feilvurdert. Det sier seg selv at virksomheten vil bli meget sterkt berørt og at konsekvensene vil bli store.
De viser også til planbeskrivelsens redegjørelse for sperringstiltak. Sikringstiltakene og endringer i veisystemet innebærer at OKFH blir fratatt det meste av fri tilgjengelighet, hva gjelder blant annet varelevering, søppelhåndtering og tilgang til garasjeanlegg. Tilgjengeligheten er vesentlig for OKFHs videre drift.
- OKFH har forståelse for behovet for sikkerhetstiltak, men antar at det er mulig å drøfte visse justeringer av både type sikringstiltak og plasseringer av dem. De anmoder om et særskilt møte for å se nærmere på mulige løsninger.

KOMMENTARER

- Se egen omtale av sikkerhet, trafikk og logistikk i punkt 2.2.
- Statsbygg vil i samarbeid med Oslo kongressenter og de andre næringsinteressene i området forsøke å finne fram til løsninger som er til minst mulig hinder for utøvelsen av deres virksomhet. Det kan innebære mindre justeringer av plassering av sperretiltakene dersom det er forenlig med avstandskravene fra tiltakene til regjeringskontorene. Imidlertid vil det viktigste tiltaket være å finne effektive

løsninger som muliggjør passering av varetransporter, håndverksbiler og annen nødvendig kjøring gjennom de ytre perimetertiltakene. Dette er et tema som Statsbygg allerede har etablert dialog med de berørte om og som vi ønsker å videreføre.

BEMERKNING 27: OLAV THON GRUPPEN V/ LUND HAGEM ARKITEKTER

- Olav Thon Gruppen arbeider med planer for Teatergata-kvartalet, og har merknader til plassering av perimetersikring utenfor Teatergata 3 og 5. Det er ønskelig og hensiktsmessig å tilrettelegge for parkering og varelevering til kvartalet fra Teatergata via nr. 5. De anmoder om at plasseringen av perimetersikring flyttes til nærmere Akersgata.
- De ser det som gunstig og viktig at prosessen for Teatergata-kvartalet kan løpe parallelt med prosessen for nytt regjeringskvartal.

KOMMENTARER

- Med hensyn til plassering av sperretiltak vises til kommentarer til bemerkning 26 Folkets Hus. Endelig plassering av sperretiltakene vil bli vurdert i forbindelse med videre arbeid, men Statsbygg foreslår å endre planforslaget slik at det vil være mulig å etablere ønsket innkjøring til Teatergata-kvartalet dersom løsningen kan bli sikkerhetsmessig akseptabel.
- Planen for regjeringskvartalet er en statlig reguleringsplanplan, mens utvikling av Teatergata-kvartalet skal behandles av Oslo kommune. Tidsforskjellen i framdrift begrenser også mulighetene for parallell behandling av planene, men Statsbygg vil komme med innspill til reguleringsplanvarselet for Teatergata-kvartalet.

BEMERKNING 28: THON EIENDOM V/ HALVOR ØSTERLI

Bemerkningen er skrevet på vegne av Møllergata 5/9.

På bakgrunn av at Statsbygg har uttalt at de ønsker fri innsyns- og befaringsrett i eiendommene innenfor sikkerhetssonen, og dessuten å kontrollere leietakerne i eiendommene, har de følgende bemerkninger:

- Som gårdeier har de ingen rett til å ta seg inn i leietakeres lokaler. Som utleier stiller de seg negativ til at tredjepart skal kunne befare lokalene.
- Som gårdeier er de også negativ til at tredjepart skal kunne avgjøre hvem som skal leie lokaler. Dette er en stor inngripen er deres frie utleierett som gårdeier.

KOMMENTARER

- Det er en forutsetning at Staten erverver de eiendommene som det er behov for å ha mulighet for inspeksjon i.

BEMERKNING 29: OBOS

OBOS uttaler seg som eier, medeier og utvikler av eiendommer i Oslo, og som direkte berørt nabo.

- De er enig i hovedgrepet, med rasjonelle og kompakte løsninger og fysisk korte avstander mellom departementene.
- Kvartal F, med Grubbegata 14 og Møllergata 37 og 39 vil bli sterkt berørt av planforslaget. Ombygging av Ring 1 vil fjerne alle innganger, kjøreporter og vinduer i de nederste etasjene. Det vil være naturlig å se på en kompensasjon for dette tapet.
- Kommuneplanen for Oslo åpner for å bygge inntil 42 meter over gatenivå her. Gårdeierne har sendt inn innspill til planprosessen ved forslag til løsning for felt F, uten at dette er blitt innarbeidet i planforslaget.
- Sikkerhetskontrollen påvirker trafikken rundt Hammersborg torg på en negativ måte. For å kunne avvikle trafikken må Møllergata østover åpnes for toveis kjøring.
- De ønsker tidlig informasjon og mulighet for deltakelse i trafikk-løsninger i anleggsperioden.

KOMMENTARER

- Gårdeierne i kvartal F er gitt en mulighet til å få planer for kvartalet behandlet sammen med forslaget for regjeringskvartalet. Statsbygg har mottatt gårdeiernes forslag og diskutert dette med PBE, som har vurdert mottatt materiale til ikke å tilfredsstillende nødvendige kvalitetskrav. Planforslaget for regjeringskvartalet viser derfor bare felt F med utgangspunkt i dagens bebyggelse. Gårdeierne har selv sagt mulighet til senere å utarbeide en endret plan for kvartalet. Denne må imidlertid ta hensyn til planene for regjeringskvartalet.
- Møllergata er i dag regulert med enveiskjøring fra nord mot syd. Oslo kommune har ønske om å tilrettelegge for toveis sykkeltrafikk i Møllergata og dette er vanskelig å forene med toveis biltrafikk. Det må også tas hensyn til at Møllergata er skoleveg for elever ved Møllergata skole. Opprettelse av sperretiltak ved Hammersborg torg er heller ikke forenlig med toveis trafikk i nordre del av gaten og det vil dessuten være nødvendig å avvise trafikk som ikke skal inn i regjeringskvartalet, via Hammersborg torg og videre nordover i Grubbegata. At det ikke blir tillatt å kjøre for privatbiler i Møllergata vil redusere trafikken i forhold til dagens situasjon. Det vil slik Statsbygg ser det ikke være mulig å etablere toveistrafikk fra Hammersborg torg og nordover i Møllergata slik OBOS har foreslått.
- Det viktigste tiltaket vil være å finne effektive løsninger som muliggjør rask passering av varetransporter, håndverksbiler og annen nødvendig kjøring gjennom de ytre perimetertiltakene. Dette er et tema som Statsbygg allerede har etablert dialog med de berørte om og som vi ønsker å videreføre.

BEMERKNING 30: FOLKETEATERBYGNINGEN AS V/ ADV. FIRMA FØYEN TORKILDSEN AS

- Planforslaget medfører store konsekvenser for Folketeaterbygningen og driften av denne. Forslaget tar ikke hensyn til de særlige behov som teatervirksomheten har, og redegjør bare i liten grad for konsekvenser med hensyn på tilkomst.
- De redegjør for utformingen av bygget og investeringer som er gjort. Bygningen har lasteinngang på gateplan mot Youngstorget og det er avgjørende at denne kan opprettholdes. Selv om gaten mot Youngstorget holdes åpen, vil sperringene og begrensningene i biltrafikken påvirke tilkomsten til teateret negativt.
- Ved større arrangementer benyttes gaten mot Youngstorget som parkeringsplass for større kjøretøy som busser, vogntog mm. Ofte kreves større plass enn gaten og teateret må da leie plass på torget. Denne ordningen må kunne videreføres både under anleggsperioden og etter utbygging av regjeringskvartalet.
- Det må legges til rette for at det skal være mulig å komme til teateret med bil og taxi, og at det settes av plasser i området for HC-parkering.
- Folketeaterbygningen AS etterlyser en nærmere vurdering av konsekvenser for tilkomsten til teateret, både med hensyn på inn- og utlossing av scenemateriell og parkering og oppstilling av større kjøretøy. Disse forholdene må også sikres i planbestemmelsene.
- Det anmodes om dialog for å finne frem til praktiske løsninger.

KOMMENTARER

- Folketeaterbygningen vil kunne få tilkomst fra veien mot Youngstorget som før.
- Det vil fortsatt være mulig å komme til teateret med bil og taxi. Det forutsettes også at det etableres nærliggende HC-plasser for parkering.
- Det er også forutsatt at aktiviteten på Youngstorget skal kunne videreføres. Imidlertid vil de som skal kjøre inn på Youngstorget måtte gjennom en kontroll ved det ytre perimeteret eller ved en forhåndsklarering av transporten.
- Det viktigste tiltaket vil være å finne effektive løsninger som muliggjør passering av varetransporter, håndverksbiler og annen nødvendig kjøring gjennom de ytre perimetertiltakene. Dette er et tema som Statsbygg allerede har etablert dialog med de berørte om og som vi ønsker å videreføre.

BEMERKNING 31: ENTRA ASA

- Entra eier flere eiendommer som berøres av planene, herunder Akersgata 32/ 34, 36 og 51, Keyzers gate 13 og Munchs gate 4. De er bekymret for fremtidig varelevering og begrensning på tilgjengelighet til eiendommene. Tiltakene vil blant annet ramme parkeringskjelleren i Akersgata 51 med plass til ca. 30 biler. De ønsker en redegjørelse for konsekvensene med hensyn til dette.

KOMMENTARER

- Med hensyn til konsekvenser av perimetersikringen, se kommentarer til bemerkning 26.
- Eiendommene i Akersgata vil ligge innenfor sperretiltakene og får endrede muligheter for egen parkering, mens eiendommene i Keysers gate og Munchs gate har atkomst utenfor sperretiltakene.

BEMERKNING 32: GRUBBEGATA 14 OG MØLLERGATA 37 V/ RAMSFJELL ARKITEKTER AS

- Foreslått lokk over Ring 1 vil dekke de to nederste etasjene i kvartal F, noe som gjør atkomst, innganger og vinduer utilgjengelig. I tillegg vil noe av bygningsmassen bli redusert for å kunne bygge/ fundamentere den nye tunnelen. Utbyggingen av tunnel for Ring 1 vil gi begrensninger som påvirker leieforhold i kvartal F. Gårdeierne er positive til grønne lunger og overbygging av Ring 1, så fremt dette kan skje på en måte som kompenserer for den berørte bygningsmassen.
- I henhold til kommuneplanen vil det være mulig å oppføre bygg med opp til 42 meter i området. I forbindelse med planarbeidet for regjeringskvartalet har gårdeierne i felt F gitt innspill til løsning for dette feltet. De er skuffet over at disse ikke er innarbeidet i planforslaget.
- Perimetersikringen i gatene vil påvirke trafikken til eiendommene negativt. Møllergata bør åpnes for toveis trafikk for å kunne drenere trafikken ut av Hammersborg torg, som allerede er mye belastet.
- Anleggstrafikken bør kunne fordeles fra alle sider av regjeringskvartalet, og det må informeres tidlig om hvilke konsekvenser anleggstrafikken kan få.
- Gårdeierne ønsker boliger i felt F, og PBE har uttrykt seg positivt til dette. De forutsetter at utviklingen av regjeringskvartalet ikke hemmer en slik utvikling. Det er også ønskelig at utvikling av felt F kan koordineres med utvikling av det nye regjeringskvartalet.

KOMMENTARER

- Det er riktig at nytt lokk over Ring 1 vil dekke de to nederste etasjene i kvartalet, slik at større deler av bygningsmassen bli liggende i underetasje mot veien. De nederste etasjene mot Ring 1 har også i dag en lite attraktiv beliggenhet og er ikke eksponert mot veien. Statsbygg forutsetter at det blir en fortsatt god dialog med eierne før gjennomføring av ombyggingstiltakene på Ring 1.
- Med hensyn til gårdeiernes innspill til løsning for kvartalet, se kommentar til bemerkning 29.
- Om toveis trafikk i Møllergata, se også kommentar til bemerkning 29.

BEMERKNING 33: KLP EIENDOM

- KLP Eiendom har en rekke eiendommer i umiddelbar nærhet til planområdet: Stortorvet 10 (GlasMagasinet, Akersgata 55, Akersgata 64/68, C.J. Hambros plass 2 a-d (Ibsenkvartalet), Akersgata 47 og 49/ Pilestredet 8 og 10 (Citypassasjen) og Universitetsgata 8.
- Eiendommene blir i varierende grad berørt av det nye planforslaget. De fleste av de foreslåtte tiltakene ser ut til å være lite problematiske. Permanent sperring av Møllergata vil imidlertid få negative følger for Stortorvet 10 og Oslo sentrum for øvrig.
- GlasMagasinet består av en kjøpesenterdel og en kontordel. I rolige perioder er det anslagsvis 40 daglige inn- og utpasseringer med kjøretøy til/ fra eiendommen, kunder med bil ikke medregnet. Bygget har 25 parkeringsplasser i kjeller. Møllergata er i dag eneste tilkjøringsvei til GlasMagasinet.
- Møllergata er en viktig bilakse gjennom sentrum, og det anses som svært uheldig å sperre gaten. Det er helt avgjørende å holde Møllergata åpen for å sikre kommunikasjonsveier inn til Oslo sentrum.
- De ber om at forslaget modereres med hensyn på disse forholdene.

KOMMENTARER

- Bemerkningen peker på problemer for atkomsten til GlasMagasinet, der sperretiltakene er foreslått utenfor innkjøring til garasjekjeller. Endelig plassering av sperretiltakene vil imidlertid bli vurdert i forbindelse med videre arbeid, og Statsbygg foreslår å endre planforslaget slik at det også vil være mulig å opprettholde innkjøringen til GlasMagasinet.
- Sikkerhetskravene fører til at det blir et avstandskrav fra bebyggelse til departementsformål og til gater med allmenn biltrafikk. Møllergata ligger for nær den nye bebyggelsen til at det er forsvarlig å holde den åpen for ordinær biltrafikk.

BEMERKNING 34: GÅRDEIERGRUPPEN YOUNGSTORGET V/ ADV. FIRMA FØYEN TORKILDSEN AS

- Det er viktig for Gårdeiergruppen at planforslaget sikrer bærekraftige løsninger og gir god forutsigbarhet. Forslaget får meget store konsekvenser for gårdeiere og leietakere i området, uten at forslaget redegjør tilstrekkelig for dette.
- Gårdeiergruppen består av 12 gårdeiere med ulike kontor-, nærings- og kulturvirksomheter. Planområdet har en høy besøksfrekvens og virksomhetene krever atkomst for nytte- og varetransport. Det er gjennomført store investeringer innenfor området, og flere av byggene er underlagt begrensninger som følge av kulturminneinteresser. Det er derfor begrensede muligheter for å foreta endringer av eksisterende løsninger.
- Planforslagets sperringer og endringer av kjøremønster legger store begrensninger på eksisterende virksomheter gjennom redusert tilgang.

- Sikkerhetstiltakene fremstår som en trussel mot eksisterende byliv, og plasseringen av ytre perimeter gjør det vanskelig å opprettholde driften i for eksempel Møllergata. For Gårdeiergruppen er det viktig at ikke sikkerhetstiltakene kommer i veien for eksisterende drift og virksomhet. Planforslaget må ikke føre til at Youngstorget og omkringliggende gater legges øde.
- Planforslaget redegjør ikke tilstrekkelig for fremtidig løsning for nyttetransport og varelevering. Samlasting og omlastningsarealer er ikke dekkende for de næringsdrivendes behov.
- Planforslaget redegjør heller ikke for løsninger for drosjer og HC-parkering, og det legges til grunn at dette er tenkt utenfor indre perimetersikring. Dette må det redegjøres nærmere for.
- Gårdeiergruppen etterspør også en redegjørelse for midlertidige tiltak i anleggsperioden, og for konsekvenser av disse for eksisterende næringsliv. Krav til anleggsperioden må sikres i reguleringsbestemmelsene.
- De er kjent med at forslagsstiller ønsker fritt innsyn og befaringsrett i eiendommene som blir liggende innenfor sikkerhetssonen. Dette er ikke akseptabelt for gårdeierne, og de ber om at et redegjøres nærmere for dette.
- De ser at det kan være vanskelig å utfordre grensene i perimetersikringen, men oppfordrer likevel om at det ses nærmere på tiltak som kan gi tilfredsstillende tilgang til eiendommene innenfor planområdet. Spesielt gjelder dette tilkomsten til Folkets hus og Folketeaterbygningen. De deltar gjerne på møter og i diskusjon.

KOMMENTARER

- Perimetersikringen vil føre til endringer for de som driver næringsvirksomhet innenfor avgrensningen av sikringssonen, men det tas sikte på at drift og varetransport skal kunne skje mest mulig effektivt direkte til virksomhetene. Se for øvrig kommentar til bemerkning 26 og egen omtale av sikkerhet, trafikk og logistikk i punkt 2.2.
- Det vil i størst mulig grad bli lagt til rette for at Møllergata også i fremtiden skal være en gate med ulike publikumsrettede virksomheter. Begrensning av biltrafikk antas ikke å ville redusere bylivet, tvert imot vil tilrettelegging for gang- og sykkeltrafikk og gatetun kunne stimulere til dette.
- Det er i eget notat redegjort nærmere for løsninger for HC-parkering.
- Statsbygg foreslår at reguleringsbestemmelsene blir supplert med et krav om redegjørelse for løsninger for eksisterende næringsliv i forbindelse med plan for anleggsperioden (§ 3.3.1).
- Innsyn og befaringsrett i eiendommene som blir liggende innenfor sikkerhetssonen er ikke en del av reguleringsarbeidet, men det er en forutsetning at staten erverver de eiendommene som det er behov for å ha mulighet for inspeksjon i.

- Statsbygg ønsker å videreføre dialogen som vi allerede har etablert med de berørte.

BEMERKNING 35: SVENSKA KYRKAN

- Kirken har mange besøkende med spesielle behov. De anmoder at det sikres en godt skiltet og universelt utformet vei mellom kirken og kollektivholdeplasser både i anleggsperioden og i det endelige prosjektet.
- Anleggsperioden må planlegges med sikte på minst mulig sjenanse for kirkens forsamlingslokaler og bolig. Det anmodes om å vurdere vibrasjoner og eventuell bygningsmessig risiko for kirkens bygningsmiljø.
- Anleggsarbeidene må planlegges slik at de ikke forringer bruken av parken sør og øst for kirken eller påvirker viktige arrangementer.
- Ber om det sjekkes at kirken står på mottakerliste for nabovarsling.
- De anmoder om at søknader om ny bebyggelse dokumenterer eventuell innvirkning på kirken ved sol-/ skyggediagram.

KOMMENTARER

- Utvikling av området vil skje med sikte på å etablere gode gang- og sykkelforbindelser med god kontakt til tiliggende gang- og sykkelnett og kollektivholdeplasser.
- Anleggsperioden vil bli lagt opp med sikte på minst mulig sjenanse for naboer. Utredning av vibrasjoner med tanke på mulige skader på nabobebyggelsen vil være en del av prosjekteringsarbeidet.
- Parken i tilknytning til kirken ikke en del av planområdet og vil heller ikke bli direkte berørt av anleggsarbeider.
- I tilknytning til reguleringsplanen er det utarbeidet sol-/skyggediagram for den bebyggelsen som reguleres. Byggemeldingene vil angi bebyggelse innenfor disse rammene.

BEMERKNING 36: BARN OG BARNEBARN ETTER ERLING VIKSJØ

- De er sterkt imot riving av Y-blokken, som er et av Erling Viksjøs hovedverk og er komponert sammen med Høyblokken. Det må utredes og vurderes reelle alternativer der Y-blokken bevares.
- Y-blokken har kunstnerisk verdi i verdensklasse, og kunsten og arkitekturen er integrert. De kan ikke se at utsmykningene kan fjernes uten at kunstverkene blir ødelagt. Planbestemmelsene bør stille krav om at kunsten skal bevares i stedet for redegjørelse for hvordan den kan tas vare på.
- Erling Viksjø og øvrige opphavsmenn bak kunsten og arkitekturen er behandlet lite respektfullt i planprosessen. Etterkommerne er innforstått med at

planmyndighetene ikke er pålagt å ta hensyn til opphavsmennene og deres verk, men mener at en i denne saken ikke kan vise til «vanlig praksis».

- Bemerkningen inneholder illustrasjoner.

KOMMENTARER

- Y-blokken og den integrerte kunsten er omtalt i et eget punkt 2.1.
- Dette er en spesiell sak også fordi det handler om utvikling av et nytt regjeringskvartal og sikkerhet knyttet til dette. Regjeringens beslutning gir premisser for arbeidet, og Statsbygg har gjennom sitt oppdrag med statlig reguleringsplan forsøkt å legge til rette for åpenhet og medvirkning i alle faser av arbeidet. Dette har foregått gjennom åpne folkemøter, utstillinger og nå sist gjennom en åpen høring av planforslaget.

BEMERKNING 37: HANS JACOB HANSTEEN

- Høyblokkens opprinnelige høyde til hovedgesims var 48,5 meter over bakken. Foreslåtte nybygg langs Grubbegata er 51,5 meter. Når Høyblokken bygges på slik at den fremdeles blir høyest, forrykkes bygningsvolumets og fasadenes proporsjoner vesentlig og bygningen mister sin symbolske monumentverdi. Dette forsterkes av den sammenhengen bygningen blir stående i med trange og mørke byrom og bygninger som kaster store skygger over Youngstorget. De økte høydene gir også betydelige utslag i byens landskapsmessige profil.
- Delutredningen Kulturminner og kulturmiljø er positivt vinklet, og mangler en objektiv, analytisk begrunnelse. Illustrasjonene viser at den nye bebyggelsen ikke vil integreres i bybildet og det reises tvil om den positive vurderingen av frileggingen av Trefoldighetskirken og Deichmanske bibliotek. Etableringen av et åpent rom kan i stedet oppleves og tolkes som isolasjon av disse byggene.
- Den integrerte kunsten i Y-blokken vies ikke nok oppmerksomhet. Materialene og kvaliteten er sjeldne, og mulighetene for nye verk, eventuelt rekonstruksjoner, reduseres.

KOMMENTARER

- Det synes å være bred enighet om at Høyblokken bør være det høyeste bygget, men ulike oppfatninger om hvilken påbygging bygget kan tåle. Det skal legges stor vekt på utforming av påbygget med utgangspunkt i det eksisterende monumentalbygget. Planen hjemler et påbygg, men det er gjennom plan- og designkonkurransen utformingen vil bli avklart.
- Det er utført sol-/ skyggestudier som viser at den nye bebyggelsen vil kaste noe skygge på Youngstorget om ettermiddagen og kvelden. Situasjonen blir imidlertid ikke vesentlig endret i forhold til dagens situasjon. De økte høydene gir utslag i byens landskapsprofil, men dette kan også bidra til å synliggjøre det nye regjeringskvartalet.

- Riving av Y-blokken åpner opp for en bedre eksponering av både Trefoldighetskirken og Deichmanske bibliotek og for etablering av et nytt parkrom. Statsbygg deler ikke synspunktet om at dette fører til at disse byggene blir isolert. H-blokken får en helt sentral funksjon som kontor for statsministeren og blir midtpunktet på en formell ankomstplass fra Akersgata mellom G-blokken og et nytt bygg på felt A.
- Det er en forutsetning at den integrerte kunsten skal bevares. Se egen omtale av Y-blokken i punkt 2.1.

BEMERKNING 38: MICHAEL BURGI

- Regjeringskvartalet er ikke bare av stor viktighet for Norge, men er også et arkitektonisk eksempel av internasjonal betydning. Han peker på at detaljene er viktig for forståelsen, og at utformingen av H-blokken og Y-blokken bygger på en kunnskap som i dag nesten er glemt.
- Som arkitekt er han uenig i løsningen for det nye regjeringskvartalet. Han mener ingen av de innkomne forslagene i parallelloppdraget tolker situasjonen i området så godt som Y-blokken gjør. Det er større grunner til å erstatte bygningen for Deichmanske enn å rive Y-blokken.

KOMMENTARER

- Bemerkningen tas til orientering.

BEMERKNING 39: INGVAR MIKKELSEN

- Ber om at felt A1 tas ut av planen. Mener at det er estetisk uheldig å dele plassrommet i to. Plassrommet nord for A1 får en uheldig skjev form, samtidig som plassrommet foran Deichmanske bibliotek blir like trangt som i dag. Felt A1 vil også komme for nær Høyblokken. Skal Høyblokken, Trefoldighetskirken og Deichmanske ytes nødvendig respekt, må det etableres et sammenhengende byrom fra Finansdepartementet til Trefoldighetskirken/ Deichmanske bibliotek. Et slik sammenhengende byrom vil gi gode muligheter for både et minnested for 22. juli og for Picassos betongrelieffer fra Y-blokken.

KOMMENTARER

- Bygningsvolumet på felt A er tenkt å gi Johan Nygaardsvolds plass fornyet verdi som hovedatkomst til regjeringskvartalet fra Akersgata. Byrommet mellom den nye bygningen på A-feltet og Deichmanske bibliotek skal opparbeides som en ny bypark (Regjeringsparken) når rampene fra Ring 1 fjernes.

BEMERKNING 40: JON HENRIK CHRISTENSEN

- Plandokumentene reiser flere spørsmål som må belyses før det fattes vedtak. For å belyse dette vedlegges bilag, som skal belyse kravene til de ulike departementskompleks og til overordnet infrastruktur og intern kommunikasjon.

- To bilag angir mulig fordeling av departementene i de ulike kvartalene. Y-blokken er forutsatt helt eller delvis bevart, og det er ellers tatt i bruk flere bygninger utenfor planområdet (herunder Deichmanske og Teatergata 3). Det oppgis at dette kan gi plass for 6058 arbeidsplasser. Når kvartalet er fullt, foreslås å delegere nye arbeidsplasser til andre etater (direktorater).
- Senking av Ring 1 ved passering av Hammersborg anses som en lite realistisk mulighet. I stedet foreslås en parallell tunnel mellom Akersgata og Møllergata. Det er vist besøksparkering under området nord for Deichmanske, med tilknytning til Ring 1.
- Trafikkbildet i Møllergata, Akersgata, Keysers gate og Munchs gate må tilpasses naboskapet til regjeringskvartalet, og bebyggelse i randsonen sikres med splintsikre vinduer eller annen relevant beskyttelse.
- Bemerkningen tar sikte på å vise at regjeringskvartalet kan løses uten gigantiske høybygg.

KOMMENTARER

- Bemerkningen registreres som et innspill til saken.

BEMERKNING 41: KATHINKA DALSEG

Steng tunnelen og la Y-blokken stå!

Se egen omtale av Y-blokken i punkt 2.1.

BEMERKNING 42: JENS BERGET

Y-blokken har høy verneverdi og bør stå. Den kan inneholde andre funksjoner med lavere sikring.

Se egen omtale av Y-blokken i punkt 2.1.

BEMERKNING 43 KARIN KOLLE

Nødvendigheten av riving av Y-blokken bør dokumenteres bedre dersom vedtaket om riving skal opprettholdes.

Se egen omtale av Y-blokken i punkt 2.1.

BEMERKNING 44 - 162: MOT RIVING/ KONKURRANSE FØR PLAN

Bemerkningene er til dels identiske, og alle har i hovedsak samme innhold:

- Vedtak av reguleringsplanen bør utsettes til plan- og designkonkurransen er avholdt. Teamene bør gis mulighet til å vise reelle alternativer for løsninger.
- Y-blokken har stor verneverdi og det bør ligge tungtveiende argumenter til grunn for riving. Det synes urasjonelt å rive bygget for å erstatte det med et mye mindre bygg.

KOMMENTARER TIL BEMERKNING 41 – 162

- Det er registrert motstand til forhold som er en del av regjeringens beslutning. Disse forholdene er kommentert i forbindelse med bemerkninger foran og egen kommentar om Y-blokken i punkt 2.1.

BEMERKNING 163 - 180: ARKITEKTSTUDENTER

Arkitekthøyskolen i Bergen har arrangert et feltopphold i Oslo for vurdering av planene for regjeringskvartalet, da først og fremst knyttet til Y-blokken. En rekke studenter har sendt sine forslag som bemerkninger til reguleringsforslaget.

Det som går igjen i de fleste, er henvisning til sammenhengen mellom H-blokken og Y-blokken og at Y-blokken bør bevares.

KOMMENTARER TIL BEMERKNING 163 – 180

Innspillene er tatt til orientering. Se punkt 2.1. om omtalen av Y-blokken.

3.1 OPPSUMMERING

I dette avsnittet har Statsbygg svart ut alle innkomne innspill så presist som vi kan på dette stadiet i prosessen.

Det er flere innspill som omhandler tema som opptar mange, men som Statsbygg ikke kan anbefale å imøtekomme. Begrunnelsen kan være at det er tema som allerede har vært vurdert og som det er tatt en beslutning på, for eksempel om samling av alle departementene unntatt Forsvarsdepartementet. Det kan også være innspill som av sikkerhetsmessige grunner ikke kan imøtekommes, som for eksempel mindre omfattende perimeteravgrensning.

Mange av innspillene omhandler imidlertid tema som vil være gjenstand for videre utredning i plan- og designkonkurransen. Det omfatter arkitektonisk utforming av bygninger og utomhusanlegg, forbindelse mellom bygninger, hvordan regjeringskvartalets bygninger møter byen rundt og hvordan ny og gammel bebyggelse kan spille godt sammen. Det gjelder også utformingen av et indre perimeter, som mange har vært opptatt av må tilpasses den bymessige konteksten.

Noen spørsmål kan bare finne sin løsning i en dialog med andre interesser. Statsbygg vil for eksempel arbeide videre med en løsning for kontroll av biler som skal krysse ytre perimeter. Dette vil foregå i nært samarbeid med Oslo kommune og de som driver næringsvirksomhet i området.

Noen spørsmål kan ikke løses i en reguleringsplan, der vi bare kan angi et arealformål som gir mulighet for å etablere ulike funksjoner, som for eksempel plasseringen av et 22. juli-senter og et minnested for hendelsene 22. juli 2011.

Det er viktig at planen gir et godt grunnlag for plan- og designkonkurransen slik at denne kan få frem gode løsningsforslag med fleksible og effektive fysiske rammer for departementsfellesskapet, samtidig som området fremstår som godt tilpasset den bymessige konteksten.

4 ANBEFALT BEARBEIDING AV FORSLAGET

Statsbygg anbefaler å vedta reguleringsplanen i samsvar med forslaget som har vært på høring og offentlig ettersyn, med de mindre endringer som er beskrevet nedenfor i avsnitt 4.1 og 4.2.

4.1 ANBEFALTE ENDRINGER SOM FØLGE AV BEMERKNINGENE

På grunnlag av gjennomgang og vurdering av bemerkningene foreslår Statsbygg noen mindre endringer i reguleringsplanforslaget.

PÅ PLANKARTET

- Justering av bestemmelsesområdet for sikkerhetstiltak i Linaaes gate (B#7) og i Teatergata (B#12).
Dette vil gi mulighet for at perimetersikringen kan etableres slik at GlasMagasinet kan beholde sin innkjøring og Teatergata kvartalet vil kunne etablere innkjøring som ønsket.

I BESTEMMELSENE

- Tilføyelse § 3.3.1 om at plan for anleggsperioden også skal vise:
 - Tilgjengelighet for brann- og beredskapskjøretøy
 - Tilgjengelighet for eksisterende virksomheter, og evt. midlertidige tiltak
 - Plan for massehåndtering og deponering av masser
- Tilføyelse § 3.3.2 om at det ved rammesøknad for tiltak over og i en avstand nærmere enn 10 meter fra tunnelprofil for T-banen må dokumenteres at disse ikke vil skade banen og tilknyttede sporveisarealer. Slike tiltak må godkjennes av Sporveien.

4.2 ANBEFALTE ENDRINGER SOM FØLGE AV VIDEREUTVIKLING AV PROSJEKTET

Videre arbeid med prosjektet har ført til at planforslaget anbefales endret på to punkter:

- Ring 1. Av vegtekniske årsaker forskyves tunnelportalen i øst noen meter vestover mot Møllergata.
- Møllergata mot Youngstorget: Eksisterende tårn med rekkverk og trappeløp til torget utgår fra planområdet.

5 LISTE OVER INNKOMNE BEMERKNINGER

Reguleringsforslag med tilhørende konsekvensutredning lå ute til offentlig ettersyn i perioden 28.06.16 til 31.10.16. Det kom inn 180 bemerkninger.

1. Oslo kommune, Bystyret
2. Rådet for byarkitektur v/ Plan- og bygningsetaten
3. Hafslund Nett AS
4. Sporveien
5. KORO (Kunst i offentlige rom)
6. Fylkesmannen i Oslo og Akershus
7. Statens vegvesen
8. Riksantikvaren
9. Statens jernbanetilsyn
10. Den norske Kirke, Oslo biskop
11. Kirkelig fellesråd i Oslo, kirkevergen
12. Menighetsrådet, Sentrum og St. Hanshaugen sokn
13. Stiftelsen Falstadsenteret
14. Arbeidernes ungdomsfylking (AUF)
15. Oslo arkitektforening/ NAL (OAF) og Norske Arkitekters Landsforbund (NAL)
16. Fortidsminneforeningen
17. Selskapet for Oslo byes Vel
18. Foreningen Byfolk Oslo sentrum
19. Arkitekthøyskolen i Oslo (AHO)
20. Støtteaksjon for Y-blokken
21. Støttegruppen 22. juli
22. ICOMOS Norge
23. Iconic Norway AS
24. Norsk Design- og Arkitektursenter
25. Norsk Arbeidsmandsforbund
26. Oslo Kongressenter Folkets Hus v/ adv.firmaet Hjort
27. Olav Thon Gruppen v/ Lund Hagem arkitekter
28. Thon Eiendom v/ Halvor Østerli
29. OBOS
30. Folketeaterbygningen AS v/ adv.firma Føyen Torkildsen
31. Entra ASA
32. Grubbegata 14 og Møllergata 37 V/ Ramsfjell arkitekter as
33. KLP Eiendom
34. Gårdeiergruppen Youngstorget v/ adv.firma Føyen Torkildsen
35. Svenska kyrkan
36. Barn og barnebarn etter Erling Viksjø
37. Hans Jacob Hansteen
38. Michael Burgi
39. Ingvar Mikkelsen
40. Jon Henrik Christensen
41. Kathinka Dalseg
42. Jens Berget

43. Karin Kolle
44. 4B arkitekter v/ Ingrid Eide Grepperud
45. Astad arkitektur v/ Aud Randi Astad
46. BIOS arkitekter v/ Gunnhild Eide
47. Mikado arkitekter v/ Mika Meienberg
48. April arkitekter v/ Kjersti Hembre
49. Hege Langballe Andersen
50. Enya Aspen
51. Ingunn Bakke
52. Elin Bashevkin
53. Marianne Rye Beck
54. Roderick Bell
55. Mona Bentzen
56. Margareta Bergman
57. Johan Urban Bergquist
58. Bodil Bjønnes
59. Kristine Bjaadal
60. Carina Blålid
61. Marianne Borge
62. Jorunn Bockelie
63. Sonja Helene Brattlie
64. Karianne Bræin Bragge
65. Aurora Brekke
66. Marianne Brenna
67. Ebba Bring
68. Sara Brubæk Bua
69. Kristina Bræin
70. Synne Bull
71. Anne-Catrine Busk
72. Tone Busk
73. Ole Henrik Christensen
74. Randi Claes
75. Hanne Sofie Clausen
76. Tone Dalen
77. Thale Eidheim
78. Isak Elias
79. Kristine Fornes
80. Åshild N. Fredriksen
81. Stein Gausereid
82. Karen Fabritius Gram
83. Kristian Grøstad
84. Sveinung Grøneng Havn
85. Ann Kristin Hagesæther
86. Nils Halvorsen
87. Inger Lise Hansen
88. Grethe Henden

89. Nils Herland
90. Maria Andreassen Hummelsund
91. Kathrine Høeg
92. Domaas Høeg
93. Katja Høst
94. Kristin Jansen
95. Tina Jonsbu
96. Inger Kjelsrud
97. Lars Kolberg
98. Pia Maria Kozlowski
99. Bård Kranstad
100. Ingeborg Kvamme
101. Jonathan Lien
102. Kathleen Lillo-Stenberg
103. Kjersti Lindsrøm
104. Martine Linge
105. Karsten Lunde
106. Ingjerd Lundsholt
107. Hilde Lyng
108. Ingfrid Lyngstad
109. Janine Magelsen
110. Per Maning
111. Tone Myskja
112. Francesca Nichols
113. Kristin Notø
114. Sissel O
115. Ragnhild Oxfjell
116. Sidsel Palmstrøm
117. Christine Petersen
118. Anja Piantino
119. Pie Paaske-Aasen
120. Terje Roalkvam
121. Janeth Rojas
122. Ulf Rogde
123. Berit Rønsen
124. Jørund Fluge Samuelsen
125. Anniken Schi
126. Ellen Schilling
127. Florian Schönfeld
128. Birgitte Sigmundstad
129. Tonje Skaga
130. Gørild Skille
131. Franz Petter Schmidt
132. Tone-Marie Smith-Meyer
133. Kristina Solum
134. Predrag Stanovic

135. Kari Steihaug
136. Jørn Steihaug
137. Ole Fredrik Stoveland
138. Hilde Stubhaug
139. Helen Kjerulf Svane
140. Jack Sæterdal
141. Beate Syversen
142. Tanja Thorjussen
143. Solveig E. Tømmeraas
144. Lene Ulleberg
145. Maria Vagle
146. Kjerst Gjems Vangberg
147. Mette Værnes
148. Torhild Viken
149. Haakon Vinje
150. Trygve Vinje
151. Anne Sofie Viksjø
152. Elisabeth Vollan
153. Ole Kristian Wetten
154. Cecilie Wille
155. Benedicta Windt-Val
156. Kjersti Winjum
157. Nina Woxholtt
158. Elena Yran
159. Kjerstin Zetterqvist Yran
160. Heidi Øiseth
161. Martin Øgaard
162. Hanne Øveland
163. Roman Perraudin
164. Vilde Kjærødalen
165. Victoria Storemyr
166. Stein Atle Juvik
167. Livie Johansen
168. Pernille Kleppan Mørch
169. Kristian Vasquez Bøysen
170. Karla Lesley Jaeger
171. Karolina Zgardinski
172. Janja Susnjar
173. Annabel Lee
174. Alvilde Fjell Sundal
175. Wang Haoyang
176. Elise Wiklund
177. Andreas Tveit
178. Vincent Guiard
179. Arnulf Mårdalen Hasle
180. Jiajun Lu

Prosjekt: **NYTT REGJERINGSKVARTAL.**
Prosjektdirektør: Knut Jørgensen
Rapport: Høringsuttalelser ved offentlig ettersyn av reguleringsplan - oppsummering og kommentarer.
Kontaktperson: Tore Kildal, Prosjektleder

REVISJONSHISTORIKK

1.0	31.1.2017	Utgave for offentliggjøring	Reidun Rimberg	Eivind Selvig	Tore Kildal
0.1	26.1.2017	Oppretting og KS	Reidun Rimberg	Eivind Selvig	Tore Kildal
0	02.12.2016	Innarbeidet endringsforslag fra Statsbygg, Forsvarsbygg, Multiconsult og Civitas.	Reidun Rimberg	Eivind Selvig	Tore Kildal
Rev	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet av	Kontrollert av	Godkjent av

Multiconsult   **Forsvarsbygg**

www.multiconsult.no

www.civitas.no

www.forsvarsbygg.no

STATSBYGG

ADRESSE P.b. 8106 Dep. N-0032 Oslo

BESØKSADRESSE Biskop Gunnerus gate 6, 0155 Oslo

TLF. 815 55 04 5

NETT statsbygg.no

